

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

**ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ
Η Αρχή Της Διάκρισης Των Λειτουργιών**

**ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Αικατερίνη Παπασιλέκα
Α.Μ. 134020000837**

ΑΘΗΝΑ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
1. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ	3
1.1 Εισαγωγή	3
1.2 Ιστορική αφετηρία της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών.....	3
2. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ..	6
2.1 Η ιστορική καθιέρωση της αρχής στο Σύνταγμα	6
2.2 Η εξαγγελία της αρχής στο Σύνταγμα 1975 /1986 / 2001	7
3. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ	8
3.1 Η διάκριση των όρων «εξουσία» και «λειτουργία»	8
3.2 Διάκριση «οργάνου» και «φορέα»	9
3.3 Οι διακρίσεις των οργάνων του κράτους.....	9
4. ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ.....	11
4.1 Οι επιμέρους όψεις της αρχής.....	11
4.2 Η σύγχρονη σχετική διάκριση των λειτουργιών	12
4.3 Η συνταγματική κατοχύρωση της αρχής της διασταύρωσης των λειτουργιών	13
4.3.1 Επεμβάσεις της δικαστικής λειτουργίας στη νομοθετική λειτουργία.....	14
4.3.2 Επεμβάσεις της εκτελεστικής λειτουργίας στη νομοθετική λειτουργία	15
4.3.3 Επεμβάσεις της νομοθετικής λειτουργίας στη δικαστική λειτουργία.....	17
4.3.4 Επεμβάσεις της εκτελεστικής λειτουργίας στη δικαστική λειτουργία	17
5. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ	17
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	19
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	21
8. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	23

1. Η Αρχή Της Διάκρισης Των Λειτουργιών

1.1 Εισαγωγή

Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 θεμελιώνεται οργανωτικά στην αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Η αρχή αυτή δεν προκύπτει μόνο από την ιστορία της έννοιας της δημοκρατίας αλλά και άμεσα από το κείμενο του Συντάγματος και συγκεκριμένα από το άρθρο 26. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση και τέλος η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια.

- Με τον όρο νομοθετική λειτουργία ορίζουμε την κρατική λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο την θέση, μεταβολή ή κατάργηση των κανόνων του δικαίου. Οι κανόνες αυτοί είναι άλλοτε γενικοί και αφηρημένοι και άλλοτε ατομικοί και συγκεκριμένοι.
- Με τον όρο εκτελεστική λειτουργία ορίζουμε την κρατική λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο την εφαρμογή του κειμένου δικαίου μέσω ειδικών και συγκεκριμένων πράξεων. Υπό αυτήν την έννοια η εκτελεστική λειτουργία χαρακτηρίζεται ως διοίκηση με στενή έννοια ή εκτέλεση. Επίσης ως εκτελεστική λειτουργία ορίζουμε την κρατική λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο την ενέργεια που πραγματοποιείται από ελεύθερη πρωτοβουλία πάντα, όμως, μέσα στα πλαίσια του δικαίου. Υπό αυτήν την έννοια η εκτελεστική λειτουργία χαρακτηρίζεται ως κυβέρνηση.
- Με τον όρο δικαστική λειτουργία ορίζουμε την κρατική λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο την απονομή της δικαιοσύνης, δηλαδή την λύση των κάθε φύσης διαφορών που ανακύπτουν μεταξύ ιδιωτών ή μεταξύ του κράτους και ιδιωτών.

Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, ως οργανωτική βάση του ελληνικού πολιτεύματος, συνίσταται στην επιδίωξη να είναι σαφής η λειτουργία και η δομή των κρατικών οργάνων. Η όποια ανάθεση αρμοδιοτήτων, που δεν ανταποκρίνονται στη δομή και τη λειτουργία καθενός οργάνου πρέπει να απαγορεύεται, ενώ παράλληλα κάθε λειτουργία οφείλει να ασκείται από πολιτειακό όργανο κατάλληλο για το συγκεκριμένο σκοπό.

1.2 Ιστορική αφετηρία της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών

Οι θεωρίες, που κατά καιρούς αναπτύχθηκαν ως προς την οργάνωση της κρατικής εξουσίας της πολιτείας και ως προς την κατάλληλη κατάταξη και κατανομή του έργου, που αυτή επιτελεί, μπορούν να αναζητηθούν αδιάκοπα στην διάρκεια της ιστορίας. Από τον Αριστοτέλη και τον Πλάτωνα έως τον John Locke και τον Charles de Montesquieu και από αυτούς στα σύγχρονα αντιπροσωπευτικά συστήματα μπορεί να συναντήσει κανείς πληθώρα θεωριών βασισμένων στο πρόβλημα της πολιτειακής οργάνωσης και κατανομής του πολιτειακού έργου. Η καταγωγή, επομένως, της αρχής της διάκρισης των εξουσιών θα πρέπει να αναζητηθεί αρχικά στα έργα των δυο μεγάλων Ελλήνων φιλοσόφων και στη συγκρότηση της αρχαίας ελληνικής πόλης-κράτους και ιδιαίτερα στο αθηναϊκό πολίτευμα και στο πολίτευμα της Σπάρτης.

Πρώτος ο Αριστοτέλης, ύστερα από μελέτη πολλών συγχρόνων του πολιτευμάτων, διαπίστωσε την αναγκαιότητα της ύπαρξης μιας ορθά οργανωμένης και κατανεμημένης κρατικής εξουσίας. Κατέληξε, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι τα διάφορα έργα της πόλης πρέπει να είναι κατανεμημένα. Με βάση τη σκέψη αυτή ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος ανέπτυξε στα Πολιτικά (βιβλίο Δ. 13, 129β, 37 επ.) μια θεωρία - γνωστή ως «περί μορίων των πολιτειών πασών θεωρία» - διακρίνοντας τρεις ομάδες κρατικών οργάνων και κατατάσσοντας τις υποθέσεις της πόλης στο **βουλευόμενο**, στο **περί αρχάς** και στο **δικάζον**.¹

Το παράδειγμα του Αριστοτέλη περί της διάκρισης και κατανομής της κρατικής εξουσίας συναντάμε σε πολλούς μεταγενέστερους του φιλοσόφους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Πολύβιος, ο οποίος ανέπτυξε μια θεωρία περί μεικτής μορφής πολιτευμάτων και και χαρακτήρισε τους consules ως το μοναρχικό στοιχείο, τη σύγκλητο ως το αριστοκρατικό στοιχείο και το δήμο ως το δημοκρατικό στοιχείο της μεικτής μορφής του ρωμαϊκού πολιτεύματος. Την ίδια λογική με τον Πολύβιο ακολούθησε και ο Κικέρωνας² ενώ ο Θωμάς Ακινάτης³ διέκρινε τη νομοθετική εξουσία του συνόλου από την εξουσία εκείνων που το εκπροσωπούν. Τέλος ο Μαρσίλιος⁴ έντονα επηρεασμένος από τον Αριστοτέλη και την φιλοσοφία του θέλησε να θεμελιώσει τη δέσμευση των αρχόντων με νόμους καταφεύγοντας συχνά στην περί μορίων αριστοτελική θεωρία.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι οι παραπάνω φιλόσοφοι, οι οποίοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως η «προϊστορία» της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, δε συμβάλλουν αποφασιστικά στην κατανόηση της αρχής, όπως αυτή παρουσιάζεται στη σύγχρονη συνταγματική πρακτική. Ωστόσο κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη θεωρητική αλλά και πρακτική αξία των θεωριών τους, οι οποίες έθεσαν τις βάσεις για την περαιτέρω εξέλιξη της αρχής αυτής και τη διαμόρφωση της στη σύγχρονη εποχή. Η διάκριση των εξουσιών φαίνεται έτσι να αποκτά ένα διαχρονικό και σχεδόν μεταφυσικό περιεχόμενο, που την καθιστά αναγκαίο και αυτονόητο στοιχείο κάθε μορφής πολιτειακής οργάνωσης.

Η σύγχρονη αρχή της διάκρισης των εξουσιών ξεκινά από τα ιστορικά, δομικά και κοινωνικοπολιτικά δεδομένα της μοναρχικής πολιτείας, όπου και λειτούργησε αντισταθμιστικά ανάμεσα στους δυο παντοδύναμους και αντιθετικούς παράγοντες, τον μονάρχη και την οικονομικά άρχουσα τάξη. Στη συνέχεια συστηματοποιήθηκε μέσω των φιλελεύθερων θεωριών του John Locke και του Charles de Montesquieu, για να την παραλάβει τελικά η πολιτική πρακτική της γαλλικής επανάστασης και να την εγκαθιδρύσει στέρεα μέσα στο φιλελεύθερο δημοκρατικό κίνημα της σύγχρονης ιστορίας.

Πρώτος ο John Locke στα τέλη του 17ου αιώνα αμφισβήτησε **το αδιαίρετο της κυριαρχίας** και έθεσε ως επιτακτική ανάγκη τη συμμετοχή στην άσκηση της κρατικής εξουσίας του μονάρχη - γεγονός βέβαια αναμφισβήτητο – μαζί με τους εκφραστές συγκεκριμένων κοινωνικών τάξεων, δηλαδή της αριστοκρατίας και της αστικής τάξης. Ο Locke διέκρινε τη «νομοθετική εξουσία που εξέλεξε και διόρισε το κοινό» και αποτελεί την «ύπατη εξουσία της πολιτικής κοινότητας» από την εξουσία εκτέλεσης των νόμων και από την αρμοδιότητα για τις εξωτερικές σχέσεις της κοινότητας ή «ομοσπονδιακή» εξουσία.⁵

¹ «εστι δη τρία μόρια των πολιτειών πασών... εν μεν τι το βουλευόμενον περί των κοινών, δεύτερον δε το περί τας αρχάς... τρίτον δε τι το δικάζον»

² De republica βιβλ. 1, κεφ. 29, 45

³ Summa Theologie

⁴ Defensor pacis

⁵ Χρυσόγονος, Κ., Χ., Συνταγματικό Δίκαιο, 2003, σελ. 293

Βασικός θεωρητικός εκφραστής της αρχής της διάκρισης των εξουσιών υπήρξε ο θεμελιωτής της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης και κορυφαία μορφή του διαφωτισμού Charles de Montesquieu. Ο Montesquieu αφιέρωσε στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών το ενδέκατο βιβλίο (Livre XI) του περίφημου έργου του L' esprit des lois (1748). Επηρεασμένος βαθιά από τη διαμονή του στην Αγγλία και την επαφή του με τους αγγλικούς θεσμούς διέκρινε τρία είδη πολιτικών καθεστώτων : το δεσποτισμό, τη μοναρχία και τη δημοκρατία. Παράλληλα διαπίστωσε την ύπαρξη της διάκρισης των διαφόρων οργάνων του Κράτους και της σημασίας που έχει μια τέτοια διάκριση για την εξασφάλιση κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο της ελευθερίας των πολιτών και του κράτους του νόμου, στοιχεία που οδηγούν στην κοινωνική ειρήνη και ηρεμία και αποτελούν συνεπώς τη βασική επιδίωξη κάθε ανθρώπινης κοινωνίας. Η ελευθερία των πολιτών επομένως προϋποθέτει, κατά τον Montesquieu, να μην είναι συγκεντρωμένες στα χέρια ενός προσώπου περισσότερες εξουσίες, γιατί η σύμπτωση αυτή οδηγεί αναπόφευκτα στην αυθαιρεσία. Διαπιστώνοντας ότι μέσα σε κάθε Κράτος υπάρχουν τριών ειδών εξουσίες - η νομοθετική, η εκτελεστική, η δικαστική – υποστήριζε ότι αυτές πρέπει να ασκούνται από διάφορα όργανα ενώ κάθε αντίθετη περίπτωση κατά την οποία υπάρχει συγκέντρωση των παραπάνω εξουσιών στο ίδιο πρόσωπο οδηγεί στον δεσποτισμό. Στο πλαίσιο αυτής της διαπίστωσης ο Montesquieu υποδήλωνε την αντίθεση του στον δεσποτισμό και τη διαπίστωση ότι η δημοκρατία δεν είναι το κατάλληλο πολίτευμα και τελικά την προτίμηση του στο αριστοκρατικό πολίτευμα, στο οποίο είναι καθοριστικός ο ρόλος των ενδιάμεσων σωμάτων, δηλαδή της αριστοκρατίας, του δικαστικού σώματος και του κλήρου⁶.

Η φιλοσοφία του Montesquieu περί της διάκρισης των εξουσιών δεν υιοθετούσε την άποψη, που λανθασμένα του έχει αποδοθεί, ότι οι τρεις εξουσίες και κυρίως η νομοθετική και η εκτελεστική πρέπει να είναι τελείως απομονωμένες και ανεξάρτητες η μια από την άλλη. Αντιθέτως, θεωρούσε απαραίτητη την αλληλεπίδραση τους και τη συνεργασία τους προκειμένου να αποφευχθεί κάθε κατάχρηση και να επιτευχθεί η αμοιβαία εξισορρόπηση τους και ο αμοιβαίος μεταξύ τους έλεγχος. Όπως άλλωστε χαρακτηριστικά αναφέρει και ο ίδιος «τα πράγματα στο Κράτος πρέπει να είναι διαμορφωμένα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η **εξουσία να συγκρατεί (αναχαιτίζει) την εξουσία**»⁷.

Η τριαδική διάκριση μεταξύ νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας αποτελεί περίπου πάγια αρχή για όλα τα συνταγματικά κείμενα από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα με ελάχιστες εξαιρέσεις.

Ο Νόμος των Δικαιωμάτων (Bill of Rights) της Βιργίνιας του 1776, τα Συντάγματα των Πολιτειών και το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών του 1787 καθιέρωσαν, έστω και εάν δεν την διακήρυξαν ρητά, την αρχή της διάκρισης των εξουσιών υπό την επήρεια της διδασκαλίας του Locke και του Montesquieu. Ωστόσο η Γαλλική Επανάσταση του 1789 ήταν εκείνη που προσέδωσε στην αρχή επιτακτικό χαρακτήρα. Θεωρούσε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών, όπως άλλωστε και την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, απαραίτητη βάση της κρατικής οργάνωσης. Χαρακτηριστικό εξάλλου είναι το άρθρο 16 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη του 1789 κατά το οποίο «κάθε κοινωνία στην οποία δεν προσδιορίζεται η διάκριση των εξουσιών, δεν έχει Σύνταγμα».

Ωστόσο στα Συντάγματα της Γαλλικής Επανάστασης παρατηρείται μια ιδιαίτερα σημαντική απόκλιση. Οι θεωρητικοί της Γαλλικής Επανάστασης - σε αντίθεση με τον Montesquieu - θεωρούσαν ότι το Κράτος έχει (τρεις) χωριστές εξουσίες που αποτελούν ιδιαίτερες οντότητες,

⁶ . De l' esprit des lois, 1748, ελλ. μτφρ. Το πνεύμα των νόμων, 1994, τομ. Α', Ενδέκατο βιβλίο, σελ.297 επ.

⁷ «il faut que par la disposition des choses le pouvoir arrete le pouvoir», Γεωργόπουλος, Κ., Λ., Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο, 1998, σελ.96.

οι οποίες ασκούν τα έργα της κρατικής εξουσίας σε τέλεια απομόνωση η μια από την άλλη. Οι θεωρητικοί, δηλαδή, της Γαλλικής Επανάστασης υιοθετούσαν την αρχή της διάκρισης των εξουσιών ως απόλυτη και όχι ως σχετική, όπως την υιοθετούσε ο Montesquieu. Μια τέτοια, όμως, απόλυτη αντιμετώπιση της αρχής δεν μπόρεσε να επιζήσει σε αντίθεση με τον πυρήνα της θεωρητικής σύλληψης του Montesquieu, ο οποίος παρέμεινε διαχρονικά επίκαιρος⁸.

2. Η Αρχή Της Διάκρισης Των Λειτουργιών Στο Σύνταγμα

2.1 Η ιστορική καθιέρωση της αρχής στο Σύνταγμα

Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών ως οργανωτική βάση του ελληνικού πολιτεύματος αποτέλεσε κοινό τόπο σε όλα τα ελληνικά Συντάγματα από την εποχή του Αγώνα για την Ανεξαρτησία, της οποίας τα Συντάγματα, επηρεασμένα από τη δογματική της Γαλλικής Επανάστασης, την καθιέρωναν με μορφή αυστηρότερη από τα μεταγενέστερα συνταγματικά κείμενα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα άλλωστε είναι το Σύνταγμα της Τροιζήνας του 1827, το οποίο είχε ως πρότυπο του το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και το οποίο περιείχε ρητή μνεία της αρχής της διάκρισης των εξουσιών⁹. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι σε όλα σχεδόν τα ελληνικά συνταγματικά κείμενα η αρχή της διάκρισης των εξουσιών υιοθετείται ως **σχετική** και όχι ως **απόλυτη**, δηλαδή όπως την παρουσίασαν οι θεωρητικοί της Γαλλικής Επανάστασης. Αποτέλεσμα της σχετικότητας αυτής είναι η διαπίστωση περιπτώσεων σύγχυσης των λειτουργιών και η προσπάθεια ρύθμισης της σχέσης και αλληλεπίδρασης των διαφόρων οργάνων μεταξύ τους¹⁰.

Η σχετική διάκριση των εξουσιών και η καθιέρωση της διασταύρωσης των λειτουργιών μεταξύ των διαφόρων οργάνων - αποτέλεσμα της προαναφερθείσας χαλαρότητας της αρχής - μπορεί να διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των χρόνων της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας. Στο Σύνταγμα του 1844 ο μοναρχικός του χαρακτήρας γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτός διαβάζοντας κανείς της διατάξεις του. Ο βασιλιάς, κατά το Σύνταγμα αυτό, συμμετείχε στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας με δυο τρόπους. Από τη μια μεριά άμεσα μέσω της νομοθετικής πρωτοβουλίας και της κύρωσης των νόμων και από την άλλη μεριά έμμεσα μέσω της ευχέρειας που είχε να διορίζει ελεύθερα τα μέλη της γερουσίας και να διαλύει τη Βουλή. Από τα παραπάνω συνάγεται με εμφανή τρόπο η ιδιαίτερη θέση, που κατείχε ο βασιλιάς κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας.

Αντίθετα με το Σύνταγμα του 1844 και το μοναρχικό του χαρακτήρα το Σύνταγμα του 1864 ανέθεσε τη νομοθετική εξουσία ταυτόχρονα στη Βουλή και στο βασιλιά ενώ την εκτελεστική εξουσία ανέθεσε στο βασιλιά, ο οποίος την ασκούσε μέσω υπουργών. Τέλος, ως προς την δικαστική εξουσία το Σύνταγμα του 1864 όρισε ότι οι δικαστικές αποφάσεις θα έπρεπε να εκτελούνται στο όνομα του βασιλιά. Η εμφανής αυτή διάκριση των εξουσιών και η ανάθεση αρμοδιοτήτων στη Βουλή από το Σύνταγμα του 1864 ήταν αποτέλεσμα της καθιέρωσης της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας ως θεμελίου του πολιτεύματος, η οποία για πρώτη φορά εισήχθη από το Σύνταγμα αυτό. Αποτέλεσμα της συνταγματικής αυτής καθιέρωσης ήταν αναμφισβήτητα το πρώτο βήμα για το πέρασμα από το μοναρχικό στο δημοκρατικό πολίτευμα.

⁸ Γεωργόπουλος, Κ., Λ., Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο, 1998, σελ.97.

⁹ το Σύνταγμα της Τροιζήνας χρησιμοποιεί τον όρο «διαίρεται», ο οποίος δείχνει την έντονη επιρροή της αριστοτελικής φιλοσοφίας «περί της διαίρεσης των αρχών», Μαυριάς, Κ., Γ., Συνταγματικό Δίκαιο, 2004, σελ.323

¹⁰ Γεωργόπουλος, Κ., Λ., Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο, 1998, σελ. 233

Επηρεασμένα από το Σύνταγμα του 1864 και το δημοκρατικό του χαρακτήρα, τα Συντάγματα του 1911 και του 1952 περιέλαβαν διατάξεις ανάλογες με εκείνες του Συντάγματος του 1864. Συγκεκριμένα η αρχή της διάκρισης των εξουσιών κατείχε ιδιαίτερη θέση και ορίστηκε κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν του Συντάγματος του 1864. Όπως στο Σύνταγμα αυτό έτσι και στα νεότερα Συντάγματα οι αρμοδιότητες της Βουλής κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας είναι ιδιαίτερα εκτεταμένες, ενώ η θέση του βασιλιά στα πολιτικά δρώμενα της χώρας εξακολουθεί να είναι εμφανής και συχνή. Χαρακτηριστικό είναι εξάλλου το γεγονός ότι το Σύνταγμα του 1952 αναφέρει ρητά τη μορφή του πολιτεύματος ως Βασιλευομένης Δημοκρατίας, μια καινοτομία πολύ σημαντική για την εποχή εκείνη και για τη μετάβαση από τη μοναρχία στη δημοκρατία και την καθιέρωση αυτής ¹¹.

Τέλος το Σύνταγμα του 1927 είναι χαρακτηριστικό για τον ιδιαίτερα δημοκρατικό του χαρακτήρα. Παραμερίζει τον ρόλο του βασιλιά και αναθέτει την άσκηση της νομοθετικής εξουσίας αποκλειστικά στη Βουλή και τη Γερουσία. Ταυτόχρονα προβλέπει ότι η άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας πρέπει να γίνεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μέσω κατάλληλων υπουργών.

Παρατηρώντας κανείς την εξέλιξη των ελληνικών Συνταγμάτων από την Επανάσταση μέχρι σήμερα μπορεί εύκολα να διαπιστώσει μια σταδιακή αλλαγή στην αντιμετώπιση της άσκησης της κρατικής εξουσίας. Ο παραμερισμός της δράσης του βασιλιά και η συνεχής αύξηση των αρμοδιοτήτων συλλογικών οργάνων, όπως είναι η Βουλή και η Γερουσία, είναι χαρακτηριστικά ιδιαίτερα εμφανή κατά την ανάγνωση των ελληνικών συνταγματικών κειμένων. Η ανάγκη για την καθιέρωση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών γινόταν ολοένα και πιο επιτακτική σε μια εποχή όπου η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και η επικράτηση της δημοκρατίας αποτελούσαν πλέον ζωντανή πραγματικότητα.

2.2 Η εξαγγελία της αρχής στο Σύνταγμα 1975 /1986 / 2001

Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 περιλαμβάνει στην αρχή του τρίτου μέρους του με τον τίτλο «Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας» και πιο συγκεκριμένα στην αρχή του Τμήματος Α΄ του μέρους αυτού με τον τίτλο «Σύνταξη της Πολιτείας» την πανηγυρική εξαγγελία της αρχής της διάκρισης των εξουσιών. Στο πρώτο άρθρο (άρθρο 26) του μέρους και του τμήματος αυτού ορίζονται τα ακόλουθα:

1. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
2. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση.
3. Η δικαστική εξουσία ασκείται από τα δικαστήρια. Οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

Η κρατική οργάνωση της πολιτείας έχει συνεπώς ως αφετηρία το άρθρο 26, το οποίο και καθιερώνει τη βασική διαρθρωτική αρχή του Συντάγματος, δηλαδή την αρχή της διάκρισης των κρατικών λειτουργιών. Μέσω του άρθρου 26 το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 διακρίνει τρία είδη κρατικής δράσης της πολιτείας καθώς επίσης και ορίζει τα επιφορτισμένα με την άσκηση κάθε λειτουργίας όργανα. Οι τρεις λειτουργίες, τις οποίες το ισχύον Σύνταγμα διακρίνει είναι, όπως παρατηρήθηκε και παραπάνω, **η νομοθετική, η εκτελεστική και η δικαιοδοτική ή δικαστική λειτουργία**. Καθεμία από τις παραπάνω λειτουργίες επιτελεί

¹¹ Μαυριάς, Κ., Γ., Συνταγματικό Δίκαιο, 2004, σελ. 324.

έργο ξεχωριστό. Έτσι, η νομοθετική λειτουργία είναι επιφορτισμένη με τη θέσπιση των κανόνων, που ρυθμίζουν και συνεπώς εξασφαλίζουν την ομαλή κοινωνική συμβίωση, ενώ η εκτελεστική λειτουργία έχει ως κύριο έργο την υλοποίηση και εφαρμογή των κανόνων αυτών. Τέλος, ο ρόλος της δικαιοδοτικής ή δικαστικής λειτουργίας περιορίζεται στην επίλυση των διαφορών, που ανακύπτουν από την εφαρμογή των κανόνων δικαίου. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ο ρόλος των οργάνων, που είναι επιφορτισμένα με την άσκηση καθεμιάς από τις παραπάνω λειτουργίες, δεν είναι αυστηρά καθορισμένος λόγω της χαλαρής διάκρισης των εξουσιών, την οποία υιοθέτησε το ισχύον Σύνταγμα.

3. Εννοιολογικά Προλεγόμενα

3.1 Η διάκριση των όρων «εξουσία» και «λειτουργία»

Η προσέγγιση του άρθρου 26 του Συντάγματος σε συνάρτηση με άλλες συναφείς συνταγματικές διατάξεις οδηγεί πολλές φορές σε εννοιολογική σύγχυση, της οποίας η αποκατάσταση προβάλλεται ως επιτακτική ανάγκη προκειμένου ο αναγνώστης και ακόμη περισσότερο ο πολίτης να οδηγηθεί στην καλύτερη δυνατή κατανόηση της αρχής του άρθρου 26 του Συντάγματος και των υπολοίπων συνταγματικών διατάξεων. Χαρακτηριστική είναι η αντιπαράθεση του άρθρου 26 του Συντάγματος με το άρθρο 1§3 του Συντάγματος κατά την οποία παρατηρείται μια εννοιολογική και ορολογική διαφορά. Στο άρθρο 1§3 γίνεται λόγος για «εξουσία»¹² ενώ στο άρθρο 26 γίνεται λόγος για «λειτουργία»¹³. Η αποσαφήνιση, συνεπώς, της σύγχυσης αυτής και αποκατάσταση της διαφοράς αναμφισβήτητα οδηγεί στην καλύτερη κατανόηση και προσέγγιση του κειμένου του Συντάγματος. Σκοπός εξάλλου του συνταγματικού νομοθέτη είναι η εξασφάλιση ενός εύρυθμου κοινωνικού βίου, ο οποίος επιτυγχάνεται με την καλύτερη δυνατή κατανόηση του συνταγματικού κειμένου, το οποίο αποτελεί τη βάση κάθε εθνικής έννομης τάξης¹⁴. Προς την κατεύθυνση αυτή ιδιαίτερα πολύτιμη μπορεί να αποβεί η αναζήτηση τόσο της ιστορικής εξέλιξης της αρχής όσο και της θεωρητικής σύλληψης της πολιτείας που συνειδητά ή ασυνείδητα, φανερά ή μη φανερά επηρέασε τη σκέψη του συντακτικού νομοθέτη.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η εννοιολογική και ορολογική αυτή διαφοροποίηση δεν παρατηρείται στο προηγούμενο Σύνταγμα του 1952. Στο Σύνταγμα αυτό ο όρος που χρησιμοποιείται σε όλο το κείμενο είναι ο όρος «εξουσία». Ο όρος «εξουσία» συναντάται τόσο στο αντίστοιχο με το σημερινό άρθρο 1§3, άρθρο 21§2 («Άπασαι αι εξουσίαι ...») όσο και στο αντίστοιχο με το σημερινό άρθρο 26, άρθρα 22, 27 και 28 («Η νομοθετική εξουσία ασκείται ...»). Συνεπώς οποιαδήποτε αποσαφήνιση των άρθρων αυτών αποβαίνει χωρίς νόημα - σε αντίθεση με τον ισχύον Σύνταγμα.

Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών διαμορφώθηκε κυρίως από τους ξένους θεωρητικούς Locke και Montesquieu, οι οποίοι διέδωσαν την αρχή ως αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Η χρήση του όρου «εξουσία» ήταν αναμενόμενη την περίοδο εκείνη, κατά την οποία η επικράτηση μιας και μόνο εξουσίας αποτελούσε αναμφισβήτητο γεγονός. Η ανάγκη για εξασφάλιση του αδιαιρέτου της εξουσίας - προσπάθεια ιδιαίτερα έντονη στα επόμενα χρόνια - ήταν άγνωστη την περίοδο εκείνη.

¹² «Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα», Σύνταγμα της Ελλάδας, 2001

¹³ «Η νομοθετική λειτουργία..., Η εκτελεστική λειτουργία..., Η δικαστική λειτουργία...», Σύνταγμα της Ελλάδας, 2001

¹⁴ Σπηλιωτόπουλος, Ε., Π., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου 1, 2000, σελ. 15

Στην Ευρώπη, όμως, τον 19^ο αιώνα το κλίμα, που επικρατεί είναι διαφορετικό. Η επικράτηση του συνταγματισμού στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης είχε ως αποτέλεσμα την κατανομή της άσκησης της κρατικής εξουσίας μεταξύ των μοναρχών από τη μια μεριά και των υπολοίπων κρατικών οργάνων από την άλλη. Μια τέτοια, όμως, κατανομή δημιουργούσε πανηγυρικά το πρόβλημα της ενότητας ή μη της κρατικής εξουσίας.

3.2 Διάκριση «οργάνου» και «φορέα»

Σύμφωνα με τον θεμελιωτή της θεωρίας της νομικής προσωπικότητας του κράτους G. Jellinek «η πολιτεία μπορεί να έχει βούληση μόνο όταν εκφράζεται από φυσικά πρόσωπα, γιατί αυτά και μόνο, σε αντίθεση με το νομικό πρόσωπο, μπορούν να έχουν, και έχουν, πραγματική βούληση. Ως όργανα, επομένως, σύμφωνα με τον A. Σβώλο θεωρούνται τα φυσικά εκείνα πρόσωπα δια των οποίων και επί τη βάση του Συντάγματος ασκείται η κρατική εξουσία. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας για παράδειγμα είναι το φυσικό πρόσωπο, το οποίο κατά το δίκαιο και επί τη βάση του Συντάγματος ασκεί την κρατική εξουσία, που του έχει ανατεθεί¹⁵.

Ωστόσο, ήδη από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα γίνονται προσπάθειες σε εννοιολογικό επίπεδο αποχωρισμού του οργάνου από το φορέα του οργάνου, το συγκεκριμένο δηλαδή πρόσωπο. Το φυσικό πρόσωπο, που κατά το δίκαιο ασκεί την κρατική εξουσία, δηλαδή τις συγκεκριμένες αρμοδιότητες, είναι όχι το όργανο αυτό καθαυτό, αλλά ο φορέας του οργάνου, ο συγκεκριμένος δηλαδή άνθρωπος που το θέτει σε κίνηση. Το όργανο αυτό καθαυτό είναι η δέσμη των αρμοδιοτήτων, που προβλέπονται και πρέπει να ασκούνται από τον εκάστοτε φορέα του οργάνου.

Ο διαχωρισμός των εννοιών «οργάνου» και «φορέα» αναμφισβήτητα συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση του άρθρου 26 αλλά και γενικότερα του όλου Συντάγματος. Μια τέτοια διάκριση εύκολα οδηγεί τον αναγνώστη του συνταγματικού κειμένου να διαπιστώσει αλλά και να κατανοήσει τη δυνατότητα του οργάνου να συνεχίσει να υφίσταται ανεξάρτητα από την πορεία και κατάσταση του φορέα του, δηλαδή του εκάστοτε φυσικού προσώπου, που το αποτελεί. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 26 του Συντάγματος, που αναφέρεται στην αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, η Βουλή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση, που καλούνται να ασκήσουν την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία, ορθό είναι να νοούνται ως όργανα και όχι ως φορείς του οργάνου. Επιπλέον, ο όρος «διάλυση της Βουλής» δεν είναι ακριβής καθώς η διάλυση κρατικού οργάνου δεν είναι δυνατή. Αντίθετα είναι δυνατή η λήξη της θητείας των συγκεκριμένων φορέων του οργάνου «Βουλή», δηλαδή των βουλευτών¹⁶.

3.3 Οι διακρίσεις των οργάνων του κράτους

Αναμφισβήτητο είναι το γεγονός ότι τα όργανα του κράτους μπορούν να διακρίνονται σε πολλές και διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το κριτήριο, που κάθε φορά υιοθετείται. Έτσι, τα όργανα μπορούν να διακριθούν ως εξής:

Αρχικά τα όργανα του κράτους διακρίνονται σε **άμεσα** και **έμμεσα**. Άμεσο είναι το όργανο εκείνο του οποίου η συγκρότηση και οι αρμοδιότητες προβλέπονται και ρυθμίζονται

¹⁵ Τσάτσος, Δ., Θ., Συνταγματικό Δίκαιο, 1993, Τόμος Β', σελ. 134-135.

¹⁶ Δημητρώπουλος, Α., Γ., Οργάνωση και λειτουργία του κράτους, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, 2001, Τόμος Β', σελ. 573.

απευθείας από το Σύνταγμα. Το άμεσο όργανο δε βρίσκεται σε σχέση ιεραρχικής εξάρτισης προς άλλο κρατικό όργανο. Έμμεσο είναι το όργανο εκείνο του οποίου η συγκρότηση και οι αρμοδιότητες δεν ρυθμίζονται από το Σύνταγμα αλλά από την κοινή νομοθεσία. Σε αντίθεση με τα άμεσα όργανα, τα έμμεσα όργανα τελούν σε σχέση ιεραρχικής εξάρτησης προς άλλα κρατικά όργανα.

Επομένως, άμεσα όργανα είναι τα πολιτικά όργανα του κράτους, τα όργανα δηλαδή εκείνα που διαθέτουν δημοκρατική νομιμοποίηση και ασκούν την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία, καθώς και τις αρμοδιότητες που σχετίζονται με την λειτουργία του πολιτεύματος και την εκπροσώπηση της χώρας. Στα άμεσα όργανα συμπεριλαμβάνονται το εκλογικό σώμα, η Βουλή, η κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ η Κυβέρνηση εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής στα κοινοβουλευτικά συστήματα, ωστόσο, η εξάρτιση αυτή δεν είναι ιεραρχική αλλά πολιτική. Έμμεσα όργανα είναι όλα τα μονοπρόσωπα και συλλογικά όργανα της διοίκησης τόσο του νομικού προσώπου του κράτους όσο και των επιμέρους νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Η δεύτερη διάκριση των κρατικών οργάνων είναι σε **απλά** και **σύνθετα**. Η διάκριση αυτή γίνεται με κριτήριο τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η βούληση και ασκείται η σχετική αρμοδιότητά του. Η διάκριση των οργάνων σε απλά και σύνθετα έχει άμεση σχέση με τη διάκριση σε **αυτοτελή** και **μη αυτοτελή** όργανα. Απλό και αυτοτελές είναι το όργανο που μπορεί να εκφράσει έγκυρα την κρατική βούληση, δηλαδή να ασκήσει μια συγκεκριμένη αρμοδιότητα, χωρίς τη σύμπραξη άλλου οργάνου. Αντίθετα σύνθετο και μη αυτοτελές είναι το όργανο εκείνο το οποίο κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του «*απαιτεί*» τη σύμπραξη δυο τουλάχιστον επιμέρους οργάνων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτοτελούς και ταυτόχρονα μη αυτοτελούς οργάνου είναι η Βουλή. Έτσι, αυτοτελές όργανο είναι η Βουλή όταν προβαίνει στην αναθεώρηση του Συντάγματος¹⁷ και στην ψήφιση του κανονισμού της¹⁸, ενώ μη αυτοτελές είναι όταν ασκεί την νομοθετική εξουσία¹⁹, για την άσκηση της οποίας απαιτείται η σύμπραξη του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η Βουλή, επομένως, ως αναθεωρητικό όργανο είναι απλό και αυτοτελές, ενώ ως νομοθετικό όργανο είναι σύνθετο και μη αυτοτελές, καθώς αποτελείται από τη Βουλή και τον αρχηγό του κράτους.

Η τρίτη διάκριση των κρατικών οργάνων είναι σε **μονοπρόσωπα** και **συλλογικά**. Κριτήριο της διάκρισης αυτής είναι ο αριθμός των φορέων (φυσικών προσώπων) που απαιτούνται για τη στελέχωση και τη λειτουργία του οργάνου. Παράδειγμα μονοπρόσωπου οργάνου κατά το Σύνταγμα είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, ο Υπουργός, ενώ παράδειγμα συλλογικού οργάνου είναι η Βουλή, το Υπουργικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Τέλος, η τέταρτη διάκριση των κρατικών οργάνων αφορά τον τρόπο με τον οποίο αναδεικνύονται οι φορείς του κάθε οργάνου και τις σχέσεις που υφίστανται μεταξύ των περισσοτέρων οργάνων. Σύμφωνα με την διάκριση αυτή τα κρατικά όργανα διακρίνονται σε **αναδεικνύοντα** και **αναδεικνυόμενα**²⁰.

¹⁷ Άρθρο 110 του ισχύοντος Συντάγματος.

¹⁸ Άρθρο 65§1 του ισχύοντος Συντάγματος.

¹⁹ Άρθρο 26§1 του ισχύοντος Συντάγματος.

²⁰ Βενιζέλος, Ε., Β., Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, 1991, 294-296 και Τσάτσος, Δ., Θ., Συνταγματικό Δίκαιο, 1993, Τόμος Β', σελ.136-139.

4. Αποκλίσεις Από Την Αρχή Της Διάκρισης Των Λειτουργιών

4.1 Οι επιμέρους όψεις της αρχής

Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών έχει δυο διαφορετικές διαστάσεις, την **ουσιαστική** και την **οργανική**. Υπό την ουσιαστική της (ή αντικειμενική ή ποιοτική) εκδοχή η αρχή της διάκρισης των εξουσιών αναφέρεται στο αντικείμενο κάθε κρατικής λειτουργίας. Με άλλα λόγια η αρχή συνίσταται στο ότι οι πράξεις ή οι παραλείψεις της κρατικής εξουσίας κατατάσσονται με βάση το περιεχόμενο τους σε τρεις ενότητες. Οι πράξεις ή οι παραλείψεις αυτές είναι στην ουσία ή νομοθετικές ή εκτελεστικές ή δικαστικές. Πρόκειται, επομένως, για κατά κυριολεξία **διάκριση των λειτουργιών** με κριτήριο το αντικείμενο της κρατικής εξουσίας σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση²¹.

Η οργανική (ή υποκειμενική ή τυπική) διάκριση συνίσταται στο ότι καθένα από τα είδη αυτά της κρατικής δραστηριότητας ανατίθεται σε διαφορετικό όργανο ή όργανα, τα οποία είναι καταρχήν αρμόδια για την άσκηση κάθε μίας από τις προαναφερόμενες τρεις βασικές εκδηλώσεις της κρατικής εξουσίας. Πρόκειται, δηλαδή, για κατά κυριολεξία **διάκριση των οργάνων**. Συνεπώς, η νομοθέτηση ανήκει στη Βουλή, η εκτέλεση των νόμων ανήκει στην Κυβέρνηση και η απονομή της δικαιοσύνης στα δικαστήρια. Αν όμως - σε αντίθεση με τα παραπάνω - ένα και μοναδικό όργανο ή πρόσωπο αναλαμβάνει το σύνολο της εξουσίας, είναι δηλαδή και νομοθετικό και εκτελεστικό και δικαστικό όργανο ταυτόχρονα, τότε υπάρχει **οργανική σύγχυση των εξουσιών**. Στην περίπτωση αυτή η ουσιαστική διάκριση των κρατικών πράξεων εξακολουθεί να υπάρχει όμως έχει θεωρητική μόνο σημασία. Η οργανική σύγχυση των εξουσιών αυτών διαπιστώνεται κυρίως σε καθεστώτα απόλυτης μοναρχίας όπου ο βασιλιάς ήταν συνήθως νομοθέτης, κυβερνήτης και ανώτατος δικαστής.

Είναι γεγονός ότι το ακριβές περιεχόμενο καθεμιάς από τις τρεις εξουσίες δεν έχει οριστεί με ακρίβεια. Το έργο του Montesquieu καθώς και τα μετέπειτα συνταγματικά κείμενα δεν διευκρινίζουν με σαφήνεια το περιεχόμενο των τριών εξουσιών. Ωστόσο είναι πλέον φανερό ότι αντικείμενο της νομοθετικής εξουσίας αποτελεί η θέσπιση των νόμων, της εκτελεστικής η εκτέλεσή τους και της δικαστικής η απονομή της δικαιοσύνης με την επίλυση των διαφορών, που προκύπτουν από την εφαρμογή των νόμων και τον ποινικό κολασμό.

Ωστόσο η οργανική σύγχυση των εξουσιών δεν αποτελεί σύγχρονο φαινόμενο. Ήδη στο έργο του Montesquieu η αρχή της διάκρισης των εξουσιών είναι συνυφασμένη με πλήθος αποκλίσεων και διασταυρώσεων. Έτσι, η εκτελεστική εξουσία αρχικά διέθετε το δικαίωμα αρνησικυρίας ως προς τις αποφάσεις της νομοθετικής εξουσίας ενώ η νομοθετική εξουσία είχε ως ένα βαθμό την αρμοδιότητα να ελέγχει την εφαρμογή των νόμων, που ψήφιζε. Ταυτόχρονα, η νομοθετική εξουσία ασκούσε σοβαρή επιρροή στην άσκηση της δικαστικής λειτουργίας με την προϋπόθεση ότι από την μία μεριά οι ευγενείς για κάθε υπόθεση υπάγονταν στη δικαστική δικαιοδοσία της άνω Βουλής και από την άλλη ότι υπήρχε η δυνατότητα να χορηγηθεί αμνηστία και μπορούσε να διασφαλιστεί η αρμοδιότητα των δυο Βουλών ως προς τα πολιτικά εγκλήματα, στα οποία η κάτω Βουλή ασκεί τη δίωξη και η άνω Βουλή δικάζει ως δικαστήριο²².

²¹ Βενιζέλος, Ε., Β., Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου 1, 1991, σελ. 285.

²² Βενιζέλος, Ε., Β., Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου 1, 1991, σελ.284-285

4.2 Η σύγχρονη σχετική διάκριση των λειτουργιών

Στο σύγχρονο συνταγματικό κράτος η αρχή της διάκρισης των εξουσιών είναι ταυτόσημη όχι με τη θεωρητική και τυπολογική της καθαρότητα αλλά με το φαινόμενο της **διασταύρωσης των λειτουργιών**. Ένα τέτοιο φαινόμενο ασφαλώς σχετίζεται άμεσα με την πορεία της διάκρισης των οργάνων, χωρίς, όμως, κάτι τέτοιο να σημαίνει ότι η διασταύρωση των εξουσιών είναι έννοια ταυτόσημη με τη σύγχυση των οργάνων. Η απλή διασταύρωση των εξουσιών είναι φαινόμενο ποιοτικά διαφορετικό από τη σύγχυση των οργάνων. Στην πρώτη περίπτωση το όργανο δεν παύει να είναι για παράδειγμα νομοθετικό αλλά απλά αναλαμβάνει κατ' εξαίρεση την άσκηση μιας ξένης προς τη φύση του αρμοδιότητας. Αντίθετα η σύγχυση των οργάνων συνίσταται στην σύγχυση των οργανικών ιδιοτήτων ενός οργάνου, το οποίο μεταπίπτει σε μία ερμαφρόδιτη κατάσταση. Το φαινόμενο της σύγχυσης των οργάνων είναι ιδιαίτερα συχνό σε καθεστώτα απόλυτης μοναρχίας όπου ο μονάρχης συγκεντρώνει στο πρόσωπό του ταυτόχρονα το νομοθετικό, το εκτελεστικό και το δικαστικό όργανο.

Ήδη από την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης η αρχή της διάκρισης των εξουσιών διατυπωμένη σε απόλυτο δόγμα δεν μπόρεσε να επιβιώσει. Η καθιέρωση της αρχής ως απόλυτης είχε ως αποτέλεσμα τη διάσπαση της ενιαίας κρατικής εξουσίας σε τρεις μερικότερες εξουσίες - τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική - και τη δημιουργία χωριστών οργάνων για κάθε μια από τις παραπάνω εξουσίες. Απόρροια όλων των παραπάνω ήταν το γεγονός ότι η διάκριση των εξουσιών περιοριζόταν στην απλή ανάθεση κάθε μιας από τις παραπάνω λειτουργίες σε ιδιαίτερη ομάδα οργάνων, τα οποία μεταξύ τους «όφειλαν» να μην έχουν καμία σχέση. Μια, όμως, τέτοια απόλυτη αντιστοιχία λειτουργίας και οργάνου είναι δυνατόν να οδηγήσει στην αδυναμία ομαλής λειτουργίας του κρατικού οργανισμού. Αιτία της αδυναμίας αυτής είναι ασφαλώς η έλλειψη της απαραίτητης συνοχής μεταξύ των διαφόρων τμημάτων της. Μοναδική λύση στο πρόβλημα αυτό της έλλειψης συνοχής είναι η υιοθέτηση ενός συστήματος, κατά το οποίο οι κρατικές εξουσίες είναι σχετικές μεταξύ τους και επομένως ικανές να συνεργάζονται κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Βάσει όσων ήδη αναφέρθηκαν στη σύγχρονη εποχή υιοθετήθηκε η αρχή της διάκρισης των εξουσιών **ως σχετικής** και καθιερώθηκε η **διασταύρωση των λειτουργιών** μεταξύ των διαφόρων οργάνων ²³. Η διασταύρωση αυτή, η οποία είναι απαραίτητη για τον συντονισμό των διαφόρων ενεργειών της κρατικής εξουσίας, δεν ανατρέπει τη βασική αρχή της διάκρισης των εξουσιών και δεν καθιερώνει το αντίθετο σύστημα της σύγχυσης των εξουσιών, κατά το οποίο οποιαδήποτε λειτουργία είναι δυνατό να ανατίθεται σε οποιοδήποτε όργανο, σύστημα που οδηγεί αναπόφευκτα στον δεσποτισμό και την κατάλυση της πολιτικής ελευθερίας.

Το σύστημα της σχετικής διάκρισης των εξουσιών αρχικά αναθέτει την άσκηση κάθε κρατικής λειτουργίας σε ιδιαίτερη ομάδα οργάνων ενώ ταυτόχρονα προβλέπει και την άσκηση ορισμένων εκδηλώσεων της από όργανα άλλης ομάδας. Αποτέλεσμα ενός τέτοιου συστήματος είναι το γεγονός ότι τα όργανα κάθε ομάδας είναι δυνατόν να παρουσιάζονται **ως κυρίως αρμόδια** για την ενέργεια πράξεων, που ανάγονται στην αντίστοιχη λειτουργία και συγχρόνως **ως δευτερευόντως αρμόδια** για την ενέργεια πράξεων, που ανάγονται σε άλλη λειτουργία.

Οι ομάδες οργάνων που αναγνωρίζονται από το ισχύον δίκαιο είναι τρεις - η νομοθετική, η εκτελεστική και η δικαστική - καθεμιά από τις οποίες ονομάζεται **εξουσία**. Αρμόδιο για την κατανομή των λειτουργιών μεταξύ των οργάνων, που ανήκουν στην ίδια εξουσία είναι το Σύνταγμα, ο νόμος ή οποιαδήποτε άλλη πράξη (π.χ. κανονιστική διοικητική πράξη, που

²³ Γεωργόπουλος, Κ., Λ., Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο, 1998, σελ. 98.

εκδίδεται βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης), πάντα όμως μέσα στα όρια που καθορίζονται από το Σύνταγμα. Απόρροια της παραπάνω αρμοδιότητας είναι ότι το όργανο, για το οποίο το Σύνταγμα έχει ορίσει τα πλαίσια άσκησης ορισμένης λειτουργίας, δεν μπορεί – έστω και δυνάμει νόμου – να μεταβιβάσει σε άλλο όργανο την αρμοδιότητά του παρά μόνο στην περίπτωση που η μεταβίβαση αυτή προβλέπεται ρητά από το Σύνταγμα ή προκύπτει σαφώς από τις διατάξεις αυτού.

Ως προς την διασταύρωση των εξουσιών το Σύνταγμα εμφανίζεται ιδιαίτερα αυστηρό. Το Σύνταγμα είναι εκείνο, το οποίο «αποφασίζει» για το ποιες διασταυρώσεις λειτουργιών επιτρέπονται και σε ποιο βαθμό. Συνεπώς άλλες αποκλίσεις και διασταυρώσεις από εκείνες που προβλέπει το ίδιο δεν είναι δυνατές. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία κάποιο όργανο δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα ως αποκλειστικά αρμόδιο για ορισμένη κρατική πράξη. Τότε μόνο μπορούν να καθιερωθούν με νόμο άλλες διασταυρώσεις πέρα από εκείνες που περιοριστικά προβλέπει το ίδιο το Σύνταγμα. Ασφαλώς, όμως, το επιτρεπτό της ύπαρξης αποκλίσεων από την αρχή της διάκρισης των εξουσιών και διασταυρώσεων των λειτουργιών δεν θα πρέπει να οδηγούν στην απορρόφηση από άλλη εξουσία της λειτουργίας που ανήκει κανονικά σε ορισμένη εξουσία. Διαφορετικά είναι δυνατόν να οδηγηθούμε σε καταστρατήγηση της αρχής της σχετικής διάκρισης των εξουσιών, η οποία παύει να αποτελεί οργανωτική βάση του πολιτεύματος, έστω και εάν τυπικά διακηρύσσεται από το συνταγματικό κείμενο.

Συμπερασματικά, λοιπόν, θα μπορούσε να πει κανείς ότι η υιοθέτηση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών ως οργανωτικής βάσης από το Σύνταγμα δεν ταυτίζεται με την έννοια ότι τα όργανα κάθε εξουσίας είναι απολύτως ανεξάρτητα από τα όργανα των άλλων δυο εξουσιών και ότι δεν υπάρχει νομική σχέση μεταξύ τους. Αντιθέτως, η αλληλεπίδραση των οργάνων των διαφόρων εξουσιών όχι μόνο δεν αποκλείεται αλλά και πολλές φορές επιβάλλεται προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερα η εύρυθμη και ομαλή κοινωνική ζωή. Ο βαθμός εξάλλου της αλληλεπίδρασης των οργάνων των διαφόρων εξουσιών και των διασταυρώσεων των λειτουργιών επηρεάζει και τον βαθμό στον οποίο υιοθετείται η αρχή της διάκρισης των εξουσιών και ιδιαίτερα της σχετικής από τις διάφορες χώρες. Έτσι, λοιπόν, σε άλλα κράτη η αρχή αυτή υιοθετείται σε εντονότερο και σε άλλα σε χαλαρότερο βαθμό²⁴.

4.3 Η συνταγματική κατοχύρωση της αρχής της διασταύρωσης των λειτουργιών

Όπως ήδη έχει αναφερθεί και παραπάνω η κρατική εξουσία εκδηλώνεται προς διάφορες κατευθύνσεις, οι οποίες μπορούν να αναχθούν σε τρεις, τη νομοθεσία, τη διοίκηση ή εκτέλεση και την απονομή της δικαιοσύνης. Με άλλα λόγια το Κράτος άλλοτε θεσπίζει κανόνες δικαίου, άλλοτε διοικεί εκτελώντας και εφαρμόζοντας τους κανόνες δικαίου, που θεσπίζει και άλλοτε απονέμει τη δικαιοσύνη με την επίλυση των διαφορών και τον ποινικό κολασμό. Πολλές φορές, όμως, οι λειτουργίες αυτές του Κράτους συγχέονται με αποτέλεσμα την εμφάνιση του φαινομένου της διασταύρωσης των λειτουργιών. Το φαινόμενο σε πολλές περιπτώσεις δεν εμφανίζεται αυθαίρετα αλλά ύστερα από ρητή συνταγματική πρόβλεψη. Χαρακτηριστικό, εξάλλου, είναι το παράδειγμα του άρθρου 26 του ισχύοντος Συντάγματος, το οποίο ρητά καθιστά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας παράγοντα τόσο της νομοθετικής λειτουργίας (παρ.1) όσο και της εκτελεστικής (παρ.2). Κατά την ανάγνωση ολοκλήρου του ελληνικού Συντάγματος είναι δυνατόν να διαπιστώσει κανείς πληθώρα τέτοιων περιπτώσεων, επιβεβαιώνοντας με αυτόν τον τρόπο την υιοθέτηση της αρχής της σχετικής διάκρισης των

²⁴ Το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών υιοθετεί την αρχή της διάκρισης των εξουσιών στον εντονότερο βαθμό από οποιοδήποτε άλλο ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

εξουσιών (όπως αυτή αναλύθηκε παραπάνω) από τον συντακτικό νομοθέτη. Οι περιπτώσεις αυτές είναι διάσπαρτες στο ισχύον ελληνικό Σύνταγμα, η εξακρίβωση, όμως, των οποίων επιχειρείται στα παρακάτω κεφάλαια.

4.3.1 Επεμβάσεις της δικαστικής λειτουργίας στη νομοθετική λειτουργία

Η σημασία και η έκταση της διαμόρφωσης των κανόνων δικαίου με δικαστικές αποφάσεις ποικίλει σε κάθε εθνική έννομη τάξη. Στην περίπτωση επομένως εκείνη κατά την οποία το μεγάλο μέρος των κανόνων της έννομης τάξης είναι εθιμικής προέλευσης, ο ρόλος των δικαστηρίων για τη διαμόρφωση των κανόνων που θα εφαρμοστούν σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση είναι πρωτεύων. Στην αντίθετη περίπτωση κατά την οποία το δίκαιο είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος γραπτό, η σημασία της νομολογίας ως πηγής του δικαίου είναι περιορισμένη.

Στην αγγλική έννομη τάξη η νομολογία αποτελεί την κύρια πηγή των κανόνων δικαίου. Η αρχή, η οποία ισχύει, συνίσταται στο ότι οι αποφάσεις των ανώτερων δικαστηρίων σχετικά με τον κανόνα που ισχύει και πρέπει να εφαρμοστεί στη συγκεκριμένη κρινόμενη περίπτωση είναι δεσμευτικές τόσο για τα κατώτερα δικαστήρια όσο και για τα ίδια τα δικαστήρια που έχουν εκδώσει τις αποφάσεις αυτές. Η δεσμευτική αυτή δύναμη των δικαστικών αποφάσεων, η οποία υποχρεώνει τα δικαστήρια να εφαρμόσουν τον ίδιο κανόνα σε όλες τις όμοιες περιπτώσεις, μπορεί να καταργηθεί μόνο με πράξεις του νομοθετικού οργάνου, του Κοινοβουλίου²⁵.

Σε αντίθεση με τα όσα ισχύουν στην Αγγλία, στη Γαλλία η σημασία των δικαστηρίων εμφανίζεται με λίγο διαφορετικό τρόπο. Μετά την κωδικοποίηση των κλάδων του ιδιωτικού και του ποινικού δικαίου και την διατύπωση στους κώδικες κανόνων με απρόσωπη και γενική μορφή, ο ρόλος των δικαστηρίων αναφορικά με το εφαρμοστέο σε κάθε περίπτωση δίκαιο έγινε κυρίως ερμηνευτικός των κανόνων δικαίου που ισχύουν κατά το σχηματισμό της μείζονος πρότασης της δικαστικής κρίσης. Στο σημείο αυτό θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί η μεγάλη σημασία της νομολογίας του Conseil d'Etat, η οποία συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην διαμόρφωση των κανόνων του διοικητικού δικαίου αποτελώντας την κύρια πηγή του δικαίου αυτού²⁶.

Στα πλαίσια της ελληνικής έννομης τάξης ο ρόλος της νομολογίας στη διαμόρφωση του δικαίου είναι αντίστοιχος με εκείνον της γαλλικής έννομης τάξης. Η διατύπωση σε γραπτό κείμενο των κανόνων του ιδιωτικού και του ποινικού δικαίου είχε ως αποτέλεσμα τον παραμερισμό της νομολογίας ως πηγής των κανόνων δικαίου και την αφοσίωση στο γραπτό νόμο. Μόνο στο πεδίο του διοικητικού δικαίου διαμορφώνονται νομολογιακοί κανόνες με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας²⁷. Με τους κανόνες αυτούς ρυθμίζονται υποχρεωτικές προϋποθέσεις της δράσης των διοικητικών οργάνων, οι οποίες είναι αναγκαίες για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους προκειμένου τα έννομα αποτελέσματα που παράγουν να είναι έγκυρα. Η μεγάλη σημασία που έχουν οι κανόνες αυτοί για την ελληνική έννομη τάξη διαφαίνεται από το γεγονός ότι η παράβασή τους συνιστά λόγο ακυρώσεως των πράξεων των διοικητικών οργάνων.

²⁵ Στην Μεγάλη Βρετανία, όπου δεν υπάρχει τυπικό Σύνταγμα, το Κοινοβούλιο είναι το κυρίαρχο όργανο του οποίου οι κανόνες δικαίου, τους οποίους θεσπίζει, έχουν την πιο αυξημένη τυπική ισχύ

²⁶ Οι αποφάσεις του Conseil d'Etat, στις οποίες για πρώτη φορά διατυπώνονται οι νομολογιακοί κανόνες, ονομάζονται στη θεωρία *arrets de principe*.

²⁷ Η νομολογιακή παραγωγή του διοικητικού δικαίου είναι στην Ελλάδα σε σημαντικό βαθμό περιορισμένη σε σχέση με την Γαλλία.

Κατά μια αντίθετη άποψη, που υιοθετείται από έναν μεγάλο αριθμό συγγραφέων, η νομολογία δεν είναι πηγή δικαίου. Αντιθέτως αποτελεί απλώς πολύτιμο βοήθημα για την έρευνα του δικαίου γενικά και τη διαφώτιση πολλών θεσμών του τελευταίου. Μια, όμως, τέτοια άποψη δεν συμβαδίζει με την ελληνική νομική πραγματικότητα, η οποία επηρεασμένη από τη γαλλική θεωρία, αντιλαμβάνεται τη νομολογία ως μια βασική πηγή των κανόνων δικαίου και μάλιστα του διοικητικού

Σύμφωνα με την αρχή της ισότητας, που κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 4§1 του ισχύοντος Συντάγματος²⁸, ο νομοθέτης υποχρεούται να τηρεί την αρχή κατά την άσκηση του νομοθετικού του έργου. Σε περίπτωση θέσπισης αντισυνταγματικού κανόνα δικαίου τα δικαστήρια έχουν την αρμοδιότητα να ελέγχουν την ουσιαστική συμφωνία του περιεχομένου των νόμων προς την αρχή της ισότητας και παράλληλα να αρνούνται την εφαρμογή του νόμου, εφόσον κρίνουν ότι έρχεται σε αντίθεση με το περιεχόμενο της συνταγματικής αυτής αρχής. Σύμφωνα, όμως, με πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, τα δικαστήρια, όταν διαπιστώσουν ότι μια διάταξη νόμου θεσπίζει αδικαιολόγητα εξαίρεση από την αρχή της ισότητας και συνεπώς είναι αντισυνταγματική, οφείλουν από την μία μεριά να μην την εφαρμόζουν, σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος²⁹ και από την άλλη να εφαρμόζουν τον κανόνα δικαίου χωρίς την αντισυνταγματική διάταξη αποκαθιστώντας την ανισότητα που προξενήθηκε. Η επέκταση του κανονιστικού περιεχομένου του κανόνα δικαίου με δικαστική απόφαση και σε κατηγορίες που δεν έχει συμπεριλάβει στην ρύθμιση του ο κοινός νομοθέτης φαίνεται να αγγίζει τα όρια της θέσπισης του δικαίου από την δικαστική εξουσία.. Στην ουσία, όμως, η δικαστική εξουσία απλά εφαρμόζει το δίκαιο όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά την απομάκρυνση της αντισυνταγματικής διάταξης και συνεπώς **δεν** πρόκειται για σύγχυση νομοθετικής και δικαστικής εξουσίας³⁰.

4.3.2 Επεμβάσεις της εκτελεστικής λειτουργίας στη νομοθετική λειτουργία

Ένα μεγάλο μέρος των κανόνων του δικαίου θεσπίζεται με κανονιστικές πράξεις, που εκδίδουν τα διάφορα διοικητικά όργανα. Η έκδοση των διοικητικών αυτών πράξεων κανονιστικού χαρακτήρα, πράξεων δηλαδή με γενικό και αφηρημένο περιεχόμενο, προβλέπεται ρητά από το ισχύον ελληνικό Σύνταγμα. Εξάλλου, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω σε προηγούμενο κεφάλαιο, η όποια διασταύρωση των λειτουργιών είναι αναγκαίο να προβλέπεται ρητά από το Σύνταγμα. Η κανονιστική διοικητική πράξη, επομένως, αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πηγές του σύγχρονου ελληνικού δικαίου. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ιδιόμορφη αυτή πηγή του δικαίου, που ρητά προβλέπει το Σύνταγμα, διαδραματίζει **ο θεσμός της νομοθετικής εξουσιοδότησης**³¹. Νομοθετική εξουσιοδότηση είναι η ανάθεση, με πράξη του νομοθετικού οργάνου, σε ορισμένο διοικητικό όργανο, της αρμοδιότητας να θεσπίζει με κανονιστικές πράξεις του πρωτεύοντες απρόσωπους κανόνες δικαίου, που ιδρύουν νέες υποχρεώσεις ή νέα δικαιώματα για τους διοικουμένους, κανόνες τους οποίους διαφορετικά θα θέσπιζε με πράξεις του αυτό το ίδιο το νομοθετικό όργανο, ως αποκλειστικά αρμόδιο³². Σύμφωνα με τον θεσμό αυτό το Σύνταγμα θέτει την αρχή ότι νομοθετεί η νομοθετική εξουσία και μόνο αυτή ενώ παράλληλα επιτρέπει στον νομοθέτη να

²⁸ «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου»

²⁹ «Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα».

³⁰ Δημητρόπουλος, Α., Γ., Συνταγματικά Δικαιώματα, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, 2004, Τόμος Γ', σελ. 116-117

³¹ ΣΕ 3596/1991, 2987/1994

³² Σπηλιωτόπουλος, Ε., Π., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου 1, 2000, σελ. 67.

εξουσιοδοτεί υπό προϋποθέσεις την εκτελεστική εξουσία να εκδίδει κανονιστικές διοικητικές πράξεις.

Η νομοθετική εξουσιοδότηση, που προβλέπεται σήμερα ρητά από το Σύνταγμα και ρυθμίζεται από τις περιλαμβανόμενες σε αυτό διατάξεις, επιτρεπόταν από συμπληρωματικό συνταγματικό έθιμο μέχρι να αναγνωρισθεί εμμέσως από το Σύνταγμα του 1952³³. Η νομοθετική εξουσιοδότηση για να είναι συνταγματικώς επιτρεπτή πρέπει να είναι **ειδική και ορισμένη**³⁴. Σε κάθε αντίθετη περίπτωση κατά την οποία η συνταγματική εξουσιοδότηση είναι **γενική και αόριστη** χαρακτηρίζεται ως αντισυνταγματική, ενώ οι κανονιστικές πράξεις που έχουν εκδοθεί βάσει αυτής πάσχουν από ακυρότητα³⁵.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα κανονιστικών διοικητικών πράξεων, που εκδίδονται βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης είναι τα εξής:

- α) το άρθρο 43§1 ορίζει ότι «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει τα διατάγματα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση των νόμων». Η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων βάσει της διάταξης αυτής προϋποθέτει την ύπαρξη νομοθετικών πράξεων και την ανάγκη θέσπισης λεπτομερέστερων κανόνων, οι οποίοι είναι αναγκαίοι μόνο για την εφαρμογή των ρυθμίσεων που θεσπίζουν οι νομοθετικές αυτές πράξεις. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η κανονιστική αυτή αρμοδιότητα έχει **περιορισμένο χαρακτήρα** καθώς οι κανονιστικές πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο αυτό θεσπίζουν μόνο δευτερεύοντες κανόνες δικαίου σε σχέση με τους κανόνες που θεσπίζονται από τη νομοθετική πράξη για την εκτέλεση της οποίας τα κανονιστικά διατάγματα εκδίδονται, και όχι πρωτεύοντες, νέους κανόνες, οι οποίοι να ιδρύουν νέες υποχρεώσεις για τα πρόσωπα προς τα οποία απευθύνονται. Τέλος, η τυπική ισχύς των κανόνων που θεσπίζονται με τα εκτελεστικά κανονιστικά διατάγματα είναι πάντοτε κατώτερη από την τυπική ισχύ των κανόνων που θεσπίζονται με τις νομοθετικές πράξεις.
- β) το άρθρο 43§2 θέτει την αρχή ότι η νομοθετική εξουσία επιτρέπεται να αναθέτει μέρος της ρυθμιστικής της εξουσίας στη διοίκηση μέσω της νομοθετικής εξουσιοδότησης. Έτσι, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της. Επιπλέον, εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό.
- γ) το άρθρο 43§4 ορίζει ότι με νόμους που ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής μπορεί να παρέχεται εξουσιοδότηση έκδοσης κανονιστικών διαταγμάτων για τη ρύθμιση των θεμάτων που καθορίζονται σε αυτούς σε γενικό πλαίσιο. Με τους νόμους αυτούς χαράσσονται οι γενικές αρχές και οι κατευθύνσεις της ρύθμισης που πρέπει να ακολουθηθεί και τίθενται χρονικά όρια για τη χρήση της εξουσιοδότησης. Πρόκειται για τους λεγόμενους **νόμους-πλαίσια**.
- δ) το άρθρο 48 αναφέρεται στην εξουσιοδότηση που δίνεται στην περίπτωση θέσεως της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας. Κατά το άρθρο αυτό σε περίπτωση πολέμου, επιστράτευσης εξαιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας καθώς επίσης και εάν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του δημοκρατικού

³³ ΣΕ 165/1963, 2075/1978, 2787/1981, 434/1984.

³⁴ ΣΕ 1466/1995, 1394/1997.

³⁵ ΣΕ 2309/1992, 183, 1467, 4203/1995.

πολιτεύματος, η Βουλή με απόφασή της, ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, θέτει σε εφαρμογή το νόμο για την κατάσταση πολιορκίας, συνιστά εξαιρετικά δικαστήρια και αναστέλλει την ισχύ του συνόλου ή μέρους των διατάξεων.

4.3.3 Επεμβάσεις της νομοθετικής λειτουργίας στη δικαστική λειτουργία

Το άρθρο 86§1 του ισχύοντος Συντάγματος αναφέρεται στην αρμοδιότητα της Βουλής να ασκεί τη δικαστική αρμοδιότητα της ποινικής δίωξης κατά μελών της Κυβέρνησης. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό η Βουλή έχει το δικαίωμα να κατηγορεί, σύμφωνα με τους νόμους για την ευθύνη των Υπουργών, όσους διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης και τους Υφυπουργούς στο αρμόδιο για το σκοπό αυτό Δικαστήριο. Η δίωξη, η ανάκριση ή η προανάκριση κατά των προσώπων αυτών για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δεν επιτρέπεται χωρίς την προηγούμενη απόφαση της Βουλής. Παράλληλα μόνο η Βουλή έχει το δικαίωμα να αναστέλλει την ποινική δίωξη. Διαβάζοντας, λοιπόν, κανείς το άρθρο αυτό μπορεί εύκολα να διαπιστώσει την ανάμειξη της νομοθετικής εξουσίας στην δικαστική και συνεπώς την υιοθέτηση της σχετικής διάκρισης των εξουσιών από το ισχύον Σύνταγμα.

4.3.4 Επεμβάσεις της εκτελεστικής λειτουργίας στη δικαστική λειτουργία

Διαβάζοντας κανείς το ισχύον ελληνικό Σύνταγμα μπορεί να παρατηρήσει τη δυνατότητα της εκτελεστικής λειτουργίας να επεμβαίνει στην άσκηση της δικαστικής. Η επέμβαση αυτή διαπιστώνεται συγκεκριμένα στο άρθρο 90§5 του Συντάγματος στο οποίο δίνεται η δυνατότητα στο Υπουργικό Συμβούλιο με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρότασή του, να ενεργεί τις προαγωγές στις θέσεις του προέδρου και των αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου με επιλογή των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου. Επομένως, για άλλη μια φορά διαπιστώνεται η «διασταύρωση των λειτουργιών» και η επικράτηση της σχετικής διάκρισης των εξουσιών.

5. Η Αρχή Της Διάκρισης Των Λειτουργιών Στα Σύγχρονα Αντιπροσωπευτικά Πολιτεύματα

Η συστηματική ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των οργάνων των διαφόρων εξουσιών από τα Συντάγματα που δέχονται την αρχή της διάκρισης των τελευταίων, αναφέρεται κυρίως στις σχέσεις μεταξύ των οργάνων της νομοθετικής και εκτελεστικής ή διοικητικής εξουσίας. Τα όργανα της δικαστικής εξουσίας, αν και δεν είναι αποξενωμένα από τα υπόλοιπα όργανα των άλλων δυο εξουσιών, απολαμβάνουν μεγαλύτερη ανεξαρτησία από εκείνα. Απόρροια των παραπάνω είναι το γεγονός ότι στη δικαστική εξουσία είναι δυνατόν να διαπιστωθεί αυστηρότερη εφαρμογή της αρχής της διάκρισης των εξουσιών.

Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών είναι το βασικό κριτήριο για τον προσδιορισμό του ειδικότερου τύπου του αντιπροσωπευτικού συστήματος που επιλέγει κάθε Σύνταγμα. Η αρχή, δηλαδή, είναι το βασικό κριτήριο για τον προσδιορισμό του χαρακτήρα του πολιτεύματος. Με κριτήριο, συνεπώς, το βαθμό αυστηρότητας ή σχετικότητας της αρχής της διάκρισης των εξουσιών ένα αντιπροσωπευτικό πολίτευμα μπορεί να διακριθεί (α) σε κοινοβουλευτικό πολίτευμα (ή κοινοβουλευτικό σύστημα διακυβέρνησης) (β) σε προεδρικό πολίτευμα (ή

προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης) (γ) σε πολίτευμα κυβερνώσας Βουλής (ή σύστημα κυβερνώσας Βουλής) και (δ) σε ημιπροεδρικό πολίτευμα. Το πρώτο είναι σύστημα ασθενέστερης διάκρισης των εξουσιών, το δεύτερο σύστημα αυστηρής διάκρισης και το τρίτο σύστημα σύγχυσης των δυο εξουσιών (νομοθετικής και εκτελεστικής). Τα τρία αυτά συστήματα δεν παρουσιάζονται στην πράξη με την ίδια πάντοτε μορφή με αποτέλεσμα συχνά να είναι δύσκολος ο χαρακτηρισμός του συστήματος που κάθε φορά εφαρμόζεται.

Το σύστημα της κυβερνώσας βουλής αποτελεί σύστημα σύγχυσης των δύο λειτουργιών, της νομοθετικής και της εκτελεστικής. Κατά το πολίτευμα αυτό η κυβέρνηση αποτελεί εκτελεστικό όργανο των θελήσεων του κοινοβουλίου, το οποίο κατευθύνει την όλη δραστηριότητα της, δηλαδή την εκλέγει και την ανακαλεί κατά την ελεύθερη κρίση του. Με άλλα λόγια η κυβέρνηση στο πλαίσιο του συστήματος της κυβερνώσας βουλής ενεργεί υπό τον άμεσο έλεγχο του κοινοβουλίου. Δεν έχει ανεξαρτησία και μεταβάλλεται σε εκτελεστική επιτροπή του κοινοβουλίου. Όταν εφαρμόζεται το σύστημα αυτό συνήθως δεν υπάρχει Αρχηγός του Κράτους ως ιδιαίτερο μονοπρόσωπο κρατικό όργανο. Το σύστημα της κυβερνώσας βουλής εφαρμόζεται ιδίως σε επαναστατικές περιόδους, κατά τις οποίες οι Συντακτικές Συνελεύσεις συγκεντρώνουν κάθε εξουσία και συνεπώς ασκούν την εκτελεστική λειτουργία με τα όργανα τους.

Το σύστημα της ανεξάρτητης εκτελεστικής εξουσίας ή προεδρικό σύστημα βρίσκεται σε αντίθεση με εκείνο της κυβερνώσας βουλής. Το σύστημα αυτό στηρίζεται στην αυστηρότερη δυνατή διάκριση μεταξύ νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Η εκτελεστική εξουσία δεν έχει καμία εξάρτηση από το κοινοβούλιο και διαθέτει σημαντική ελευθερία κίνησης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Η αλληλεπίδραση της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας και η συνεργασία τους κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας είναι ελάχιστη. Στο πλαίσιο του προεδρικού συστήματος δεν υπάρχει κυβέρνηση ως άμεσο συλλογικό όργανο του κράτους. Η εκτελεστική εξουσία ανατίθεται σε πρόεδρο, ο οποίος εκλέγεται συνήθως άμεσα από τον λαό. Ο πρόεδρος συγκεντρώνει τις ιδιότητες τόσο του Αρχηγού του Κράτους Όσο και του προέδρου της κυβέρνησης, της οποίας τα μέλη διορίζονται από αυτόν και δεν εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη του κοινοβουλίου. Κοιτίδα του προεδρικού συστήματος είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Κοινοβουλευτικό σύστημα είναι το σύστημα εκείνο κατά το οποίο οι υπουργοί, που απαρτίζουν την κυβέρνηση, μολονότι διορίζονται και παύονται από τον Αρχηγό του Κράτους, εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη του κοινοβουλίου. Στο κοινοβουλευτικό πολίτευμα η διάκριση μεταξύ της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας κάμπτεται καθώς η κυβέρνηση, που ασκεί την εκτελεστική εξουσία, διορίζεται από τη μια μεριά από τον αρχηγό του κράτους, ενώ από την άλλη εξαρτάται από την εμπιστοσύνη του κοινοβουλίου, από το οποίο προέρχεται ο πρωθυπουργός και τα μέλη της κυβέρνησης. Κοιτίδα του κοινοβουλευτικού συστήματος είναι η Αγγλία.

Τέλος το ημιπροεδρικό πολίτευμα αποτελεί σύγχυση του προεδρικού και κοινοβουλευτικού συστήματος. Στο πολίτευμα αυτό διατηρούνται ορισμένα βασικά θεσμικά χαρακτηριστικά του κοινοβουλευτικού συστήματος. Έτσι, στο ημιπροεδρικό σύστημα υπάρχει πρωθυπουργός και κυβέρνηση, οι οποίοι διορίζονται από τον αρχηγό του κράτους. Παράλληλα, όμως, εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη τόσο του τελευταίου όσο και του κοινοβουλίου. Ο αρχηγός του κράτους, ο οποίος εκλέγεται άμεσα από τον λαό ή έστω από ειδικό ευρύ εκλεκτορικό σώμα)είναι εξοπλισμένος με ουσιαστικές αρμοδιότητες, τις οποίες ασκεί είτε αυτοτελώς είτε

με τη σύμπραξη πρωθυπουργού ή της κυβέρνησης, στη λειτουργία της οποίας μετέχει ενεργά προεδρεύοντας του υπουργικού συμβουλίου³⁶.

6. Συμπέρασμα

Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, την οποία πρώτοι διέκριναν οι Άγγλοι και Γάλλοι φιλόσοφοι του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα και στη συνέχεια υιοθέτησαν τα περισσότερα ευρωπαϊκά Συντάγματα του 19^{ου} αιώνα - ανάμεσά τους και το ελληνικό - στηρίζει ολόκληρο το οικοδόμημα της ελληνικής κρατικής οργάνωσης αποτελώντας με αυτόν τον τρόπο την κατεξοχήν οργανωτική βάση του ελληνικού πολιτεύματος.

Η ιδιαίτερη σημασία της τριμερούς αυτής διάκρισης των λειτουργιών στην ελληνική πραγματικότητα διαφαίνεται κυρίως μέσα από το γεγονός ότι το άρθρο 26 του Συντάγματος, στο οποίο θεμελιώνεται, ανήκει στις λίγες ρητά απαριθμούμενες διατάξεις που εντάσσονται στο σκληρό πυρήνα των μη υποκείμενων σε αναθεώρηση διατάξεων, που συγκροτεί το άρθρο 110 παρ. 1 του Συντάγματος. Ο αναθεωρητικός νομοθέτης, βάσει του άρθρου αυτού, δεν έχει την δυνατότητα και το δικαίωμα να θίξει τον πυρήνα του κανονιστικού περιεχομένου του άρθρου 26 καθώς επίσης και των όποιων συνταγματικών διατάξεων έχουν ως αντικείμενο την διάκριση των λειτουργιών και την εξειδίκευση της αρχής αυτής. Μια τέτοια πρόβλεψη αναμφισβήτητα «μαρτυρεί» τον ιδιαίτερα σπουδαίο ρόλο, που η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών διαδραματίζει στη διαμόρφωση της πολιτειακής οργάνωσης και λειτουργίας αλλά και γενικότερα στη διαμόρφωση όλης της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας.

Απόρροια της μη δυνατότητας αναθεώρησης του άρθρου 26 Συντ. είναι η δημιουργία της εντύπωσης μιας οργανωτικής στεγανότητας και μιας απόλυτης οριοθέτησης κάθε λειτουργίας από τις άλλες. Η οποιασδήποτε μορφής οργανική σύγχυση είναι αντίθετη στον πυρήνα της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών και η όποια προσπάθεια να συγκεντρωθούν όλες οι εξουσίες σε ένα και μόνο πρόσωπο παραπέμπει σε πολίτευμα απόλυτης μοναρχίας. Προκειμένου να υπάρξει συνταγματικό κράτος είναι απαραίτητο κάθε κρατικό όργανο να έχει μία μόνο αρμοδιότητα, να είναι δηλαδή είτε νομοθετικό είτε εκτελεστικό είτε δικαστικό. Οποιαδήποτε σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο παραπάνω από μία αρμοδιότητες είναι δυνατόν να οδηγήσει σε δυσμενή για το πολίτευμα αλλά και γενικότερα για την κοινωνία αποτελέσματα. Όπως, εξάλλου αναφέρθηκε και προηγουμένως, η οργανική σύγχυση δεν μπορεί να καθιερωθεί ούτε και με αναθεώρηση του Συντάγματος. Μοναδική περίπτωση απόκλισης από τον κανόνα αυτόν αποτελεί η συνταγματική διάταξη του άρθρου 26 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος σύμφωνα με την οποία προβλέπεται η συμμετοχή του Προέδρου της Δημοκρατίας τόσο στη νομοθετική (παρ.1) όσο και στην εκτελεστική (παρ. 2) εξουσία. Η συμμετοχή, όμως, αυτή και στις δυο λειτουργίες είναι μάλλον συμβολική και επομένως δεν υφίσταται πραγματικό ζήτημα οργανικής σύμπτωσης.

Ωστόσο μια απόλυτη εφαρμογή της αρχής της διάκρισης των εξουσιών μπορεί πολλές φορές να οδηγήσει σε δυσμενές αποτέλεσμα ως προς την ορθή λειτουργία του κράτους λόγω της ελλιπούς συνοχής μεταξύ των διαφόρων οργάνων του τελευταίου. Ορθό, επομένως, είναι να υιοθετείται μια σχετική αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, όπου η διασταύρωση τους μεταξύ των διαφόρων οργάνων του κράτους θα συμβάλλει στον συντονισμό και συνεπώς στην πρόοδο της κρατικής εξουσίας. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η όποια δυνατή διασταύρωση των λειτουργιών είναι απαραίτητο να καθιερώνεται με ειδική συνταγματική

³⁶ Βενιζέλος, Ε., Β., Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου 1, 1991, σελ.287-290.

διάταξη και όχι απλά με κοινό νόμο. Μια τέτοια περίπτωση θα είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση του Συντάγματος, πράγμα ανεπιθύμητο για το ελληνικό κράτος, το οποίο θεμελιώνεται κατά κύριο λόγο στο Σύνταγμα.

7. Βιβλιογραφία

1. Βενιζέλος, Ε., Β., *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου Ι*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1991, σελ.282-298
2. Βλάχος, Γ., *Η ενότις της πολιτικής εξουσίας και η διάκρισις των εξουσιών εις το «Πνεύμα των Νόμων»*, 1956.
3. Γέροντας, Απ., Λύτρας, Σ., Παυλόπουλος, Πρ., Σιούτη, Γλ., Φλογαΐτης, Σ., *Διοικητικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004, σελ. 39-48
4. Γεωργόπουλος, Κ., Λ., *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998, σελ. 95-107, 233-234, 385-388
5. Δημητρόπουλος, Α., Γ., *Γενική Συνταγματική Θεωρία*, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, Θ' Έκδοση, 2001, Τόμος Α', σελ. 64 επ.
6. Δημητρόπουλος, Α., Γ., *Συνταγματικά Δικαιώματα*, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, Γ' Έκδοση, 2004, Τόμος Γ', σελ. 116-117
7. Δημητρόπουλος, Α., Γ., *Οργάνωση και Λειτουργία του Κράτους*, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, Θ' Έκδοση, 2001, Τόμος Β'.
8. Καντούρου, Ν., *Η αρχή της Διάκρισης των Λειτουργιών*, Αθήνα, 2004.
9. Μάνεσης, Α., *Αι εγγυήσεις τηρήσεως του Συντάγματος*, Θεσσαλονίκη, Τόμος Α', 1956
10. Μάνεσης, Α., *Αι εγγυήσεις τηρήσεως του Συντάγματος*, Θεσσαλονίκη-Αθήνα, Τόμος Β', 1965
11. Μαυριάς, Κ., Γ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004, σελ. 323 – 326
12. Μπουρόπουλος, Ν., *Η έννοια της δικαιοδοτικής λειτουργίας*, Αθήνα, 1951
13. Παπαλάμπρου, Α., *Η έννοια της αρχής της διακρίσεως των εξουσιών, σε Σύμμεικτα Αλ. Σβώλου*, Αθήνα, Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 1961, σελ. 333 επ
14. Πάσχος, Γ., *Κράτος και Πολίτευμα στο έργο του Α. Σβώλου*, Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα, 1981
15. Ράικος, Α., *Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου*, Αθήνα, Έκδοση δεκάτη τετάρτη, Τόμος Α', 1983.
16. Σαχίνης, Π., *Περί της διακρίσεως των Εξουσιών*, Αθήνα, 1910
17. Σγουρίτσας, Χρ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, Αθήνα, Έκδοση Γ', Τόμος Α', 1965.

18. Σημίτης, Κ., *Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Μύθος και Πραγματικότητα*, Βήμα, 4.11.1979.
19. Σπηλιωτόπουλος, Ε., Π., *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου Ι*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σελ. 45-90
20. Τσάτσος, Δ., Θ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1993, Τόμος Β', σελ. 128-146
21. Τσάτσος, Δ., *Για την καταγωγή των θεσμών. Μεθοδολογική αναζήτηση με αφορμή την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών*, ανάτυπο, Ο Πολίτης, 1978.
22. Χρυσανθάκης, Χ., *Η Συνταγματική κατοχύρωση της διάκρισης των δικαιοδοσιών*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1992
23. Χρυσόγονος, Κ., Χ., *Συνταγματικό Δίκαιο*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003, σελ. 293-307

8. Νομολογία

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:

ΤΟΠΟΣ: Αθήνα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 1343

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 1991

ΠΕΡΙΛΗΨΗ Ανώτατη εκπαίδευση - Εκλογή μελών Δ.Ε.Π. - Συνταγματικότητα διάταξης νόμου - Αίτηση ακυρώσεως -. Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 άρθρου 18 ν. 1771/88, κατά το μέρος που ορίζει ότι η διάταξη περί απόλυτης πλειοψηφίας εφαρμόζεται στις εκλογές μελών του ΔΕΠ και όταν κατά της πράξεως διορισμού τους, που έχει εκδοθεί πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 1771/88 εκκρεμεί αίτηση ακυρώσεως, δεν πάσχει από άποψη συνταγματικού κύρους και ειδικότερα δεν αποτελεί ανεπίτρεπτη επέμβαση του νομοθέτη στην άσκηση της δικαστικής λειτουργίας ή περιγραφή των διατάξεων που καθιερώνουν το ένδικο μέσο της αιτήσεως ακυρώσεως. (Αντίθετη μειοψηφία).

ΚΕΙΜΕΝΟ

(Απόσπασμα) Από τη γενικότητα της διατυπώσεως του άρθρου 18 παρ.1 ν. 1771/88 και τη σχετική μνεία της εισηγητικής εκθέσεως, συνάγεται ότι ο νομοθέτης θέλησε την κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό ρύθμιση του θέματος που ανέκυψε από την αδυναμία εφαρμογής της όλης διαδικασίας εκλογής και εξέλιξης μελών ΔΕΠ του άρθρου 15 ν. 1268/82, αδυναμία που οφειλόταν στη μη ίδρυση της Εθνικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Επιστημών, συνεπώς, το τελευταίο εδάφιο της παραπάνω διατάξεως, κατά το μέρος που ορίζει ότι η διάταξη περί απόλυτης πλειοψηφίας εφαρμόζεται στις εκλογές μελών του ΔΕΠ και όταν κατά της πράξεως διορισμού τους, που έχει εκδοθεί πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 1771/88 εκκρεμεί αίτηση ακυρώσεως, δεν πάσχει από άποψη συνταγματικού κύρους και ειδικότερα δεν αποτελεί ανεπίτρεπτη επέμβαση του νομοθέτη στην άσκηση της δικαστικής λειτουργίας ή περιγραφή των διατάξεων που καθιερώνουν το ένδικο μέσο της αιτήσεως ακυρώσεως, γιατί η διάταξη αυτή δεν αποβλέπει στην άμεση ή έμμεση επίλυση δικαστικής διαφοράς ή την κύρωση ατομικών διοικητικών πράξεων, αλλά θεσπίζει γενικό εξ αντικειμένου κανόνα που ρυθμίζει στο σύνολό του το θέμα που ανέκυψε από τη μη λειτουργία της Εθνικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Επιστημών για την διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των α.ε.ι. (μειοψ.).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Β. Μποτόπουλος

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ: Γ. Παπαδημητρίου

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Σ. Σαρηβαλάσης

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:

ΤΟΠΟΣ: Αθήνα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 2234

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 1999

ΠΕΡΙΛΗΨΗ Σύνταγμα - Αρχή της διάκρισης των εξουσιών - Φορολογία -. Η διάταξη βάσει της οποίας ματαιώνεται η συζήτηση εκκρεμών ενώπιον των διοικητικών εφετείων φορολογικών υποθέσεων δεν είναι αντισυνταγματική διότι θεσπίσθηκε για την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων αυτών. Αντίθετα είναι αντισυνταγματική η διάταξη βάσει της οποίας εξουδετερώνονται αναδρομικά τα έννομα αποτελέσματα της αρχικής ρύθμισης χωρίς να γίνεται επίκληση λόγου δημοσίου συμφέροντος. (Μειοψ.).

ΚΕΙΜΕΝΟ

Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας δεν απαιτείται κατά νόμο η καταβολή τελών και παραβόλου, ζητείται, παραδεκτώς, η αναίρεση της απόφασης 48/1993 του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, με την οποία τούτο, επικαλούμενο τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 2065/1992 (ΦΕΚ 113/30.6.1992 τ. Α'), κήρυξε άκυρη της συζήτηση της έφεσης του Δημοσίου κατά της απόφασης 557/1992 του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης και καταργημένη τη σχετική δίκη, αφού έκρινε αντισυνταγματική και μη εφαρμοστέα, στην προκειμένη περίπτωση, τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 2093/1992 (ΦΕΚ Α' 181/25.11. 1992), με την οποία καταργήθηκε από τότε που ίσχυσε η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 61 παρ. 2 του ν. 2065/1992. Με την πρωτόδικη απόφαση είχε γίνει δεκτή προσφυγή του ήδη αναιρεσιβλήτου και περαιτέρω η από 5.9.1991 αίτησή του για μερική ανάκληση της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος οικονομικού έτους 1989. (...).

Επειδή, η ανωτέρω διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 24 του ν. 2093/1992, ειδικώς κατά το μέρος που καταλαμβάνει την κατηγορία υποθέσεων που έχουν ήδη αμετάκλητα και δεσμευτικά κριθεί κατόπιν εφαρμογής της αρχικής διατάξεως του άρθρου 61 παρ. 2 του ν. 2065/1992, η οποία δεν ήταν αντισυνταγματική ως θεσπισθείσα (όπως προκύπτει από τη συνοδεύουσα το νόμο αυτό εισηγητική έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων) για την αποσυμφόρηση των διοικητικών εφετείων, δηλαδή για σκοπό υπερτέρου δημοσίου συμφέροντος, είναι αντισυνταγματική, τούτο δε διότι με τη διάταξη αυτή, χωρίς να γίνεται επίκληση ή να προκύπτει η συνδρομή κάποιου ανάλογης σπουδαιότητας λόγου δημοσίου συμφέροντος που να δικαιολογεί τη μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα (5 μήνες) αναδρομική εξουδετέρωση των εννόμων αποτελεσμάτων της αρχικής ρύθμισης, ανατρέπεται ευθέως το δεδικασμένο που νόμιμα είχε δημιουργηθεί, κατά παράβαση του άρθρου 26 του ισχύοντος Συντάγματος που καθιερώνει την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών. Ειδικότερα, η Σύμβουλος Αθ. Τσαμπάση υπεστήριξε την άποψη ότι η αρχική διάταξη του άρθρου 61 παρ. 2 του ν. 2065/1992 ήταν αντισυνταγματική, διότι με μεταβατική ρύθμιση αφαιρούσε ανεπίτρεπτα και κατά παράβαση της αρχής της δικονομικής ισότητας υποθέσεις, οι οποίες είχαν νομίμως εισαχθεί στο δικαστήριο (πλην, ανεξαρτήτως τούτου, εφόσον οι υποθέσεις αυτές κρίθηκαν από το δικαστήριο της ουσίας (πρωτοβάθμιο) και εκδόθηκαν από αυτό αποφάσεις επί της ουσίας των εν λόγω υποθέσεων, δεν είναι πλέον συνταγματικά ανεκτή, ως αντικείμενη στο άρθρο 26 του Συντάγματος, η ανατροπή με τη μεταγενέστερη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 2093/ 1992 των κατά τα ανωτέρω οριστικά επί της ουσίας κριθέντων. Κατά τη γνώμη όμως των Συμβούλων Μ. Βροντάκη, Φ. Αρναούτογλου, Α. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαευαγγέλου, Ε. Δαρζέντα, Δ. Πετρούλια, Αθ. Ράντου και Στ.

Χαραλάμπους καθώς και του Παρέδρου Ε. Αντωνοπούλου, η μεταγενέστερη ως άνω διάταξη του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 2093/1992 που περιορίζεται σε ανατροπή αποτελεσμάτων δικαστικών αποφάσεων (πρωτοδίκων), τα οποία εκ των υστέρων έχει επιτρεπτά από συνταγματική άποψη προσδώσει ο νομοθέτης με την αρχική ρύθμιση του άρθρου 61 παρ. 2 του ν. 2065/1992, ενώ δεν τα είχαν από την αρχή και καθιστά απλώς δυνατό τον επανέλεγχο από ανώτερο δικαστήριο (δευτεροβάθμιο) του κύρους τους, όπως άλλωστε προβλεπόταν κατά το χρόνο εκδόσεώς τους, δεν αντίκειται σε καμιά συνταγματική διάταξη. Περαιτέρω, κατά τη γνώμη των Συμβούλων Σ. Χαραλαμπίδη, Ε. Γαλανού, Γ. Ανεμογιάννη και Ν. Ρόζου, η αρχική διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 2065/1992, η οποία είχε μεταβατικό χαρακτήρα, δε συνδυαζόταν με πάγια ρύθμιση του θέματος στο οποίο αναφερόταν, ούτε έθετε άλλο κριτήριο και μάλιστα ύψους του ποσού της διαφοράς, αλλά με μόνο σκοπό την αποσυμφόρηση των διοικητικών εφετείων είχε ως αποτέλεσμα να καταργείται, μονομερώς, από τον αντίδικο του Δημοσίου η σχετική δίκη, αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος και, επομένως, επιτρεπτά καταργήθηκε αφ' ης ίσχυσε με το άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 2093/1992.

Επειδή, εφόσον επιλύθηκε κατά τα ανωτέρω, το ζήτημα της ισχύος της επιμάχου διατάξεως του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 2093/1992 και δεδομένου ότι η υπόθεση είναι, κατά τα λοιπά, εκκαθαρισμένη, θα πρέπει να διακρατηθεί η υπόθεση και να απορριφθεί ως αβάσιμη η υπό κρίση αίτηση με την οποία προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου το διοικητικό εφετείο έκρινε ότι απαραδέκτως εισήχθη ενώπιόν του, προς συζήτηση, έφεση του Δημοσίου με την αιτιολογία ότι ο αναιρεσίβλητος - φορολογούμενος πριν από τη δημοσίευση του ν. 2093/1992 είχε υποβάλει νομοτύπως δήλωση του ν. 1599/1986 και είχε αποδεχθεί εξ ολοκλήρου την πρωτόδικη απόφαση, η οποία κατ' αυτόν τον τρόπο κατέστη αμετάκλητη και δεσμευτική. Τούτο δε διότι (κατά τον αναιρεσείοντα) η αρχική διάταξη του άρθρου 61 παρ. 2 του ν. 2065/1992 αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος και, συνεπώς, επιτρεπτά καταργήθηκε αφ' ης ίσχυσε με τη μεταγενέστερη διάταξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μ. ΔΕΚΛΕΡΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Ε. ΓΑΛΑΝΟΥ

ΛΗΜΜΑΤΑ: Σύνταγμα ,Αρχή της διάκρισης των εξουσιών ,Φορολογία

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 1325

Ετος: 2001

Περίληψη Εμπορικό Δίκαιο - Πτωχευτικό - Ειδική εκκαθάριση - Ανακοπή πίνακα κατάταξης - Εκδίκαση σε πρώτο και τελευταίο βαθμό ¶ Συνταγματικότητα νομοθετικής ρύθμισης -. Από την έναρξη ισχύος του νόμου 2702/1999, οι ανακοπές κατά του πίνακα κατατάξεως, που συντάσσεται από τον εκκαθαριστή, θα εκδικάζονται από το εφετείο σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, οι αποφάσεις δε επί ανακοπών που έχουν καταστεί τελεσίδικες κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου και εφόσον δεν έχει συζητηθεί η τυχόν ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως κατ' αυτών, καθίστανται αμετάκλητες. Ο περιορισμός αυτός της ασκήσεως των ένδικων μέσων κατά του πίνακα κατατάξεως δανειστών, που καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς κατ' αναιρέση τελεσίδικες αποφάσεις, εφόσον δεν έχει συζητηθεί η τυχόν κατ' αυτών ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως, δεν αναφέρεται σε μεμονωμένη σχέση, αλλ' αφορά τις σχετικές υποθέσεις όλων των προβληματικών και υποχρεωμένων επιχειρήσεων, με σκοπό την επιτάχυνση της διαδικασίας της εκκαθαρίσεως των επιχειρήσεων αυτών προς το συμφέρον και της Εθνικής Δικονομίας. Η ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση δεν αντιβαίνει στις αρχές της διακρίσεως των εξουσιών και της ίσης μεταχειρίσεως, που καθιερώνονται, από τις διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 1 και 3 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος, ούτε αντίκειται στα άρθρα 20 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974, διότι οι διατάξεις αυτές διασφαλίζουν μεν τη δυνατότητα προσφυγής σε δικαστήριο, όχι όμως και το δικαίωμα σε ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως που θα εκδοθεί.

Κείμενο Απόφασης

■ Αριθμός 1325/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
Α' Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές Στέφανο Μαθία, Πρόεδρο Αρείου Πάγου, Σπυρίδωνα Γκιάφη, Γεώργιο Κάπο, Δημήτριο Λινό και Ιωάννη Βερέτσο, Αρεοπαγίτες

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 2 Απριλίου 2001, με την παρουσία και της γραμματέως Κωνσταντίνας Εηροτύρη, για να δικάσει μεταξύ:

Της αναιρεσεύουσας: Εταιρίας με την επωνυμία «ΕΤΒΑ FINANCE¶ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟ- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ¶ (πρώην ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΕ¶, νόμιμα

εκπροσωπούμενης, με την ιδιότητά της αφενός μεν ως ειδικής εκκαθαρίστριας άρθρο

46α ν. 1892/90 της ¶ ΝΕΩΡΙΟΝ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ ΣΥΡΟΥ ΑΕ¶ που εδρεύει στην Ερμούπολη Σύρου

και αφετέρου της εκπροσώπου κατά νόμο της εν λόγω εταιρίας. Εκπροσωπήθηκε από

τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Παναγιώτη Μάζη, ο οποίος δήλωσε ότι έχει ήδη παραιτηθεί από το δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως ως προς τους: Π.Β. κλπ αναιρεσιβλήτους.

Των αναιρεσιβλήτων: Α. 1) Ζ.Α. κλπ Εκπροσωπήθηκαν όλοι από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Στυλιανό Παπανδρέοπουλο.

ΙΑ. Του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών και ειδικά στην προκείμενη περίπτωση από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ.

Σύρου, κατοίκου Ερμούπολης Σύρου, το οποίο εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιό του

Ανδρέα Φυτράκη, Πάρεδρο Ν.Σ.Κ.

ΙΒ. Του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου με την επωνυμία "ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ

ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (Ι.Κ.Α.)", που εδρεύει στην Αθήνα, νόμιμα εκπροσωπούμενο από το Διοικητή του και ειδικά στην προκείμενη περίπτωση από τον κ. Διευθυντή του Υποκαταστήματος Ι.Κ.Α. Σύρου, κατοίκου Ερμούπολης Σύρου. Εκπροσωπήθηκε από τον

πληρεξούσιο δικηγόρο του Νικόλαο Χούσο, βάσει δηλώσεως κατ'άρθρο 242 παρ. 2 ΚΠολΔ.

ΙΓ. Της Ανώνυμης Τραπεζικής Εταιρείας με την επωνυμία «ΙΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Πανεπιστημίου 45, όπως εκπροσωπείται νόμιμα .Εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Κων/νο Βασματζή.

Της προσθέτως παρεμβαίνουσας: Τριτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ» που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της

Αλέξανδρο Χρυσικόπουλο.

Καθ'ής η πρόσθετη παρέμβαση: Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία «ΕΤΒΑ FINANCE» ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ» (πρώην ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΑΙ), νόμιμα εκπροσωπούμενης με τις ιδιότητές της αφ'ενός

μεν της ειδικής εκκαθαρίστριας κατ'άρθρο. 46α ν. 1892/1990 (όπως προστεθ. με το άρθρο 14

ν. 2000/1991) της εδρεύουσας στην Ερμούπολη Σύρου και υπό ειδική εκκαθάριση τελούσας εταιρείας με την επωνυμία « ΝΕΩΡΙΟΝ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ ΣΥΡΟΥ Α.Ε.» και αφ'ετέρου

της κατά νόμον εκπροσώπου της εν λόγω υπό ειδική εκκαθάριση εταιρείας.

Εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Παναγιώτη Μάζη.

Υπέρων η πρόσθετη παρέμβαση: Α. 1) Ζ.Α., κλπ Εκπροσωπήθηκαν όλοι από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Στυλιανό Παπανδρεόπουλο.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με τις από 5-2-1995, 1-2-1995, 3-2-1995, 3-2-1995, 31-1-1995, 2-2-1995, 5-2-1995, 8-2-1995, 20-2-1995, 1-3-1995, 1-3-1995, 26-4-

1995 ανακοπές κατά πίνακα κατάταξης που συνέταξε η ήδη αναιρεσείσα οι οποίες

κατατέθηκαν στο Μονομελές Πρωτοδικείο Σύρου και συνεκδικάσθηκαν. Εκδόθηκαν οι

αποφάσεις: 64/1996 του ιδίου Δικαστηρίου και 339/1997 του Εφετείου Αιγαίου.Την

αναίρεση της τελευταίας αποφάσεως ζήτησε η αναιρεσείουσα με την από 18-11-1997 αίτησή της και εκδόθηκε η 1454/1999 απόφαση του Αρείου Πάγου η οποία συνεκδίκασε την αίτηση αναίρεσεως και την πρόσθετη υπέρ των αναιρεσιβλήτων παρέμβαση της ΓΣΕΕ και κήρυξε απαράδεκτη τη συζήτηση της υποθέσεως.

Επανέρχεται ήδη η συζήτηση της πιο πάνω αιτήσεως αναίρεσεως με την από 8/2/2000

κλήση των υπό στοιχεία Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ, Η, Θ, Ι αναιρεσιβλήτων.

Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω, ο εισηγητής Αρεοπαγίτης Πέτρος

Κακκαλής ανέγνωσε την από 24-3-1998 έκθεση του ήδη αποχωρήσαντος από την Υπηρεσία Αρεοπαγίτη Ιωάννη Δεληγιάννη, με την οποία εισηγήθηκε την αναίρεση της

προσβαλλομένης αποφάσεως. Ο πληρεξούσιος της αναιρεσείουσας ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως, οι δε πληρεξούσιοι των αναιρεσιβλήτων και ο πληρεξούσιος

της προσθέτως παρεμβαίνουσας ζήτησαν την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη

του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 294, 295 παρ. 1 , 297 και 299

του ΚΠολΔ, που εφαρμόζονται και στη διαδικασία της δίκης για την αναίρεση, κατά το άρθρο 573 του ίδιου κώδικα, προκύπτει ότι ο ανααιρεσείων, πριν προχωρήσει συζήτηση της ουσίας της υποθέσεως, μπορεί να παραιτηθεί από το δικόγραφο της αναιρέσεως που έχει ασκήσει, χωρίς συναίνεση του ανααιρεσιβλήτου, η παραίτηση δε αυτή, που γίνεται με δήλωση η οποία καταχωρίζεται στα πρακτικά ή με δικόγραφο που επιδίδεται στον ανααιρεσίβλητο, έχει ως αποτέλεσμα ότι η αναίρεση θεωρείται πως δεν ασκήθηκε και η δίκη καταργείται. Στην προκειμένη περίπτωση η ανααιρεσείουσα, με δήλωση του πληρεξουσίου δικηγόρου της, που καταχωρίστηκε στα πρακτικά με την παρούσα πρακτικά, παραιτήθηκε από το δικόγραφο της από 18.11.1997 αναιρέσεώς της ως προς τους ανααιρεσιβλήτους: 1) Π.Β. κλπ

Επομένως πρέπει να κηρυχθεί καταργημένη η δίκη ως προς τους πιο πάνω ανααιρεσιβλήτους.

2. Κατά το άρθρο 46 παρ. 1 εδ. αλ του ν. 1892/1990, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2000/1991, επιχείρηση, που έχει αναστείλει ή διακόψει τη λειτουργία της για οικονομικούς λόγους ή είναι σε κατάσταση παύσης πληρωμών ή έχει πτωχεύσει ή τεθεί υπό τη διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών ή υπό προσωρινή διαχείριση ή υπό εκκαθάριση οποιασδήποτε μορφής ή παρουσιάζει έκδηλη οικονομική αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών της, υποβάλλεται στην προβλεπόμενη από τα άρθρα 9 και 13 του νόμου αυτού (ν. 1386/1983) εκκαθάριση, ύστερα από απόφαση του εφετείου της έδρας της επιχείρησης, εκδιδόμενη με βάση τις διατάξεις του προαναφερόμενου άρθρου 9 του ν. 1386/1983 και έπειτα από αίτηση πιστωτή ή πιστωτών, εκπροσωπούντων το 20% των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών της. Με την παρ. 1 του ως άνω άρθρου 9, όπως αντικαταστάθηκε αρχικά με το άρθρο 48 του ν. 1882/1990 και ακολούθως με το άρθρο 31 παρ. 1 του ν. 1947/1991, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η ανωτέρω απόφαση του εφετείου δεν υπόκειται σε τακτικά ή έκτακτα ένδικα μέσα. Κατά το άρθρο 46α παρ. 1 του ν. 1892/1990, που προστέθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2000/1991, μετά από αίτηση πιστωτών, κατά της επιχείρησης, το εφετείο, με την προηγούμενη απόφασή του ή με μεταγενέστερη, διατάσσει ειδική εκκαθάριση. Στην περίπτωση αυτή εκκαθαριστής διορίζεται υποχρεωτικώς τράπεζα ή θυγατρική της επιχείρησης. Κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, ο εκκαθαριστής υποχρεούται να προβεί στη λεπτομερή καταγραφή και την εν συνεχεία πώληση, με δημόσιο πλειοδοτικό διαγωνισμό, όλου του ενεργητικού της επιχείρησης ως συνόλου, κατά την παρ. 8 το προϊόν της εκκαθάρισης επέχει θέση πλειστηριάσματος του άρθρου 1004 επ. Κ.Πολ.Δ. και κατά την παρ. 10, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 53 παρ. 3 του ν. 2224/1994, για την ικανοποίηση των πιστωτών ο εκκαθαριστής συντάσσει πίνακα κατάταξης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 975 έως 979 και 1007 του Κ.Πολ.Δ. Τέλος, με το άρθρο 2 παρ. 3 του ν. 2702/7.4.1999, στην παρ. 10 του άρθρου 46α του ν. 1892/1990 προστέθηκε εδάφιο, που έχει ως εξής: «Με τον πίνακα γίνεται η κατάταξη των πιστωτών και για το μέρος του πλειστηριάσματος που τυχόν έχει πιστωθεί. Αρμόδιο για την

εκδίκαση ανακοπών κατά του πίνακα είναι το εφετείο, στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο εκκαθαριστής. Στη δίκη ενώπιον του εφετείου εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 1, 2, 4,5 και 6 του άρθρου 270 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι διατάξεις του παρόντος εδαφίου εφαρμόζονται και στους πίνακες κατατάξεως, που συντάσσονται από τους εκκαθαριστές των επιχειρήσεων των οποίων το καθεστώς εκκαθάρισης διέπεται από τα άρθρα 9 και 10 του ν. 1386/1983. Αποφάσεις επί ανακοπών κατά πινάκων κατατάξεως, που έχουν εκδοθεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, καθίστανται αμετάκλητες εφόσον έχουν εκδοθεί αποφάσεις του εφετείου επί αυτών και δεν έχει συζητηθεί η τυχόν ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως κατ' αυτών». Όλες οι προεκτεθείσες διατάξεις περιέχουν ρυθμίσεις, που αναφέρονται στη διαδικασία της εκκαθάρισεως των προβληματικών και υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, με σκοπό την εξυγίανση του οικονομικού καθεστώτος τους, με γνώμονα το συμφέρον των επιχειρήσεων αυτών αλλά και της Εθνικής Οικονομίας. Από την τελευταία διάταξη του άρθρου 2 παρ. 3 του ν. 2702/1999, με την οποία προστέθηκε το ανωτέρω εδάφιο στην παρ. 10 του άρθρου 46α του ν. 189/1990, σε συνδυασμό και με τη σχετική, επί της ίδιας διατάξεως, εισηγητική έκθεση του ν. 2702/1999, προκύπτει ότι από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, οι ανακοπές κατά του πίνακα κατατάξεως, που συντάσσεται από τον εκκαθαριστή, θα εκδικάζονται από το εφετείο σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, οι αποφάσεις δε επί ανακοπών που έχουν καταστεί τελεσίδικες κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου και εφόσον δεν έχει συζητηθεί η τυχόν ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως κατ' αυτών, καθίστανται αμετάκλητες. Ο περιορισμός αυτός της ασκήσεως των ένδικων μέσων κατά του πίνακα κατατάξεως δανειστών, που καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς κατ' αναίρεση τελεσίδικες αποφάσεις, εφόσον δεν έχει συζητηθεί η τυχόν κατ' αυτών ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως, δεν αναφέρεται σε μεμονωμένη σχέση, αλλά αφορά τις σχετικές υποθέσεις όλων των προβληματικών και υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, με σκοπό την επιτάχυνση της διαδικασίας της εκκαθάρισεως των επιχειρήσεων αυτών (βλ. την ως άνω εισηγ. έκθεση) προς το συμφέρον και της Εθνικής Δικονομίας. Επομένως η ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση, η οποία δεν ανατρέπει έννομα αποτελέσματα συγκεκριμένων δικαστικών αποφάσεων, δεν αντιβαίνει στις αρχές της διακρίσεως των εξουσιών και της ίσης μεταχειρίσεως, που καθιερώνονται, αντιστοίχως, από τις διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 1 και 3 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος, ούτε αντίκειται στα άρθρα 20 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974, διότι οι διατάξεις αυτές διασφαλίζουν μεν τη δυνατότητα προσφυγής σε δικαστήριο, όχι όμως και το δικαίωμα

σε ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως που θα εκδοθεί (ΑΠ 866/1995). Κατά τη γνώμη όμως των μελών της συνθέσεως Στεφάνου Μαθθία, Προέδρου του Αρείου Πάγου και Γεωργίου Κάπου, Αρεοπαγίτη, η εκ των υστέρων από το νομοθέτη κατάργηση ένδικου μέσου που έχει ήδη ασκηθεί, ως προβλεπόμενο από το ισχύον δίκαιο, είναι ανεπίτρεπτη και ανίσχυρη. Μια τέτοια αναδρομική νομοθετική κατάργηση: 1. αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος. Η διάταξη αυτή κατοχυρώνει, ως ατομικό, δικαίωμα, την παροχή δικαστικής προστασίας, όπως αυτή εκάστοτε, κατά την υποβολή της αίτησης παροχής δικαστικής προστασίας, προβλέπεται από το νόμο. Η σύνδεση της μορφής και της έκτασης της παρεχόμενης δικαστικής προστασίας προς το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο ενάσκησής της είναι αυτονόητη, υπαγορεύεται δε και από την αρχή του κράτους δικαίου, που διατρέχει ολόκληρο το δημοκρατικό μας σύστημα (πρβλ. και άρθρο 24 ΕισΝΚΠολΔ). Η εκ των υστέρων νομοθετική κατάργηση αίτησης παροχής δικαστικής προστασίας όπως είναι και η αίτηση αναίρεσης η οποία επιτρεπώς είχε ασκηθεί, αποτελεί ανεπίτρεπτη επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στα έργα της δικαστικής, αφού με διάταξη νόμου αφαιρείται από το δικαστήριο η εξουσία να επιληφθεί και να αποφανθεί επί εκκρεμούς ενώπιόν του ένδικου μέσου. Αντίκειται άρα μια τέτοια επέμβαση στη θεμελίωση **αρχής της διάκρισης των**

εξουσιών, που προβλέπεται στο άρθρο 26 του Συντάγματος και στη διάταξη του άρθρου 87 παρ. 1 του Συντάγματος, που ορίζει ότι η δικαιοσύνη απονέμεται από τα δικαστήρια, όχι από το νομοθέτη. Η σοβαρότητα και η σημασία της οριοθέτησης αυτής καθίσταται πρόδηλη αν αναλογιστεί κανείς ότι τέτοιου είδους νομοθετικές πρακτικές θα μπορούσαν να καταλήξουν στην, αναλόγως της πορείας της δίκης, νομοθετική κατάργηση των ασκηθέντων ένδικων μέσων ώστε να οριστικοποιηθεί η επιτευχθείσα ήδη και αρεστή έκβασή της. 3. Αντίκειται επιπλέον, η εκ των υστέρων νομοθετική κατάργηση ένδικου μέσου, που έχει ήδη επιτρεπώς ασκηθεί, στην υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), με την οποία προστατεύεται το δικαίωμα πρόσβασης στο δικαστήριο. Διότι, εφόσον πρόκειται για εκκρεμή δίκη, στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται και κάθε προσφυγή ή ένδικο μέσο, γενικά, παρεχόμενο στο διάδικο από τον ισχύοντα δικονομικό νόμο, πολύ δε περισσότερο όταν αυτό έχει ήδη ασκηθεί. Επομένως η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 3 εδ. τελ. του ν. 2702/1999, με την οποία ορίστηκε ότι: «Αποφάσεις επί ανακοπών κατά πινάκων κατάταξης, που έχουν εκδοθεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, καθίστανται, αμετάκλητες εφόσον έχουν εκδοθεί αποφάσεις του εφετείου επί αυτών και δε έχει συζητηθεί η τυχόν ασκηθείσα αίτηση αναίρεσεως κατ' αυτών» αντίκειται σε κανόνες δικαίου υπέρτερης ισχύος και είναι, όσον αφορά την αναδρομική εφαρμογή της, ανίσχυρη, και γι' αυτό δεν κατάργησε την εκκρεμή αίτηση για αναίρεση της

προσβαλλόμενης
απόφασης.

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη 339/1997 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου, η εταιρία με την επωνυμία «ΝΕΩΡΙΟΝ ΝΑΥΠΠΗΓΕΙΑ ΣΥΡΟΥ Α.Ε.» τέθηκε υπό την ειδική εκκαθάριση του άρθρου 46α του ν.

1892/1990, με

την 538/1992 απόφαση του Εφετείου Πειραιώς. Εκκαθαρίστρια διορίστηκε η εταιρία

«ΕΛΛΗΝΙΚΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΕ», η οποία μετά την εκποίηση, στα πλαίσια της εκκαθαρίσεως, των περιουσιακών στοιχείων της άνω επιχειρήσεως, συνέταξε τον από

19.1.1995 πίνακα κατατάξεως πιστωτών. Επί των ασκηθεισών κατά του πίνακα αυτού

ανακοπών εκ μέρους των αναιρεσιβλήτων εκδόθηκε η 64-ΤΜ/1996 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Σύρου, με την οποία ακυρώθηκε η ανακοπιτόμενος πίνακας

και διατάχθηκε η ανασύνταξή του από την εκκαθαρίστρια, έφεση δε που ασκήθηκε

κατά της αποφάσεως αυτής από την αναιρεσεύουσα, απορρίφθηκε ως αβάσιμη με την

αναιρεσιβαλλόμενη. Ενόψει των ανωτέρω, κατά την πλειοψηφήσασα γνώμη του Δικαστηρίου, εφόσον η προσβαλλόμενη απόφαση του Εφετείου είχε εκδοθεί κατά την

έναρξη της ισχύος του ν. 2702/19999 (7.4.1999) έχει ήδη καταστεί αμετάκλητη, μη

υποκείμενη στο ένδικο μέσο της αναίρέσεως, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη του

άρθρου 2 παρ. 3 του νόμου αυτού. Επομένως πρέπει η κρινόμενη από 18.11.1997 αίτηση αναίρέσεως, που δεν έχει συζητηθεί, αφού δεν θεωρείται ως συζήτησή της

εκείνη που κηρύχθηκε απαράδεκτη με τις προεκδοθείσες 1454/1999 και 1242/2000

αποφάσεις του Δικαστηρίου τούτου (Ολ. Α.Π. 1235/1982), να απορριφθεί αυτεπαγγέλτως (άρθρο 577 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ) ως απαράδεκτη. Κατά τη μειοψηφήσασα όμως γνώμη του Δικαστηρίου, η αίτηση αναίρεσης δεν επηρεάζεται από

την ως άνω διάταξη η οποία είναι, όσον αφορά την αναδρομική εφαρμογή της, ανίσχυρη. □ρα έπρεπε να εξεταστεί.

Ενόψει όμως του ότι η απόφαση, ως προς το αυτεπαγγέλτως ερευνώμενο απαράδεκτο της κρινόμενης αιτήσεως αναίρέσεως, λαμβάνεται με πλειοψηφία μιας

ψήφου, πρέπει να παραπεμφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 563 παρ. 2 στοιχ. β¶ ΚΠολΔ,

το ανωτέρω ζήτημα, στην Ολομέλεια. Η έρευνα των λόγων της αιτήσεως αναίρέσεως

από το Τμήμα αυτό θα γίνει μόνο στην περίπτωση που ήθελε κριθεί από την Ολομέλεια ως παραδεκτή η αναίρεση.

Για τους λόγους αυτούς

Κηρύσσει καταργημένη τη δίκη ως προς τους αναιρεσιβλήτους: 1) Π. Β. κλπ Παραπέμπει στην Τακτική Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου το ζήτημα του παραδεκτού της κρινόμενης αιτήσεως αναίρέσεως.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 11 Ιουνίου 2001.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 28 Ιουνίου 2001.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ■

Πρόεδρος: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΤΘΙΑΣ

Λήμματα: Εμπορικό Δίκαιο ,Πτωχευτικό ,Ειδική εκκαθάριση ,Ανακοπή πίνακα κατάταξης ,Εκδίκαση

σε πρώτο και τελευταίο βαθμό ,Συνταγματικότητα νομοθετικής ρύθμισης

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 1466

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 1995

ΚΕΙΜΕΝΟ

Π.Ν.

Αριθμός 1466/1995

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 9 Δεκεμβρίου 1994 με την εξής σύνθεση : Β. Μποτόπουλος, Πρόεδρος, Φ. Κατζούρος, Ι. Τζεβελεκάκης, Αδ. Φαρμάκης, Χ. Μακρίδης, Κ.Γ. Χαλαζωνίτης, Χρ. Γεραρής, Σ. Σαρηβαλάσης, Αθ. Τσαμπάση, Ηλ. Παπαγεωργίου, Π.Ζ. Φλώρος, Ι. Μαρή, Μ. Βροντάκης, Θ. Χατζηπαύλου,

Φ. Στεργιόπουλος, Σ. Καραλής, Δ. Κωστόπουλος, Ε. Γαλανού, Γ. Ανεμογιάννης, Π.Ν.

Φλώρος, Φ. Αρναούτογλου, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαευαγγέλου, Εμ. Δαρζέντας, Δ. Πετρούλιας, Σύμβουλοι, Ι. Μαντζουράνης, Αικ.

Σακελλαροπούλου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Κ. Παπακοσμά.

Γ ι α να δικάσει την από 28 Μαρτίου 1991 αίτηση :

τ ο υ Ιωάννου Κωνσταντίνου Καζά, τέως Αστυνομικού Διευθυντού της Ελληνικής Αστυνομίας, κατοίκου Λειβαδιάς, οδός Καραγιαννοπούλου αρ. 72, ο οποίος δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με

συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο,

κ α τ ά του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, ο οποίος παρέστη με τον Εμμ.

Λουδάρο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η πιο πάνω αίτηση συζητείται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της υπ' αριθ. 2357/1994 παραπεμπτικής αποφάσεως του Γ Τμήματος του Συμβουλίου

της Επικρατείας, προκειμένου να επιλύσει η Ολομέλεια τα ζητήματα που αναφέρονται στην απόφαση.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει να ακυρωθούν : 1) το 1/1991

Πρακτικό του Ανωτάτου Συμβουλίου της Ελληνικής Αστυνομίας, 2) το από 30-3-1990

Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ Γ 55/4-4-90) και 3) κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη

της Διοικήσεως.

Ο Εισηγητής, Σύμβουλος Σ. Σαρηβαλάσης, άρχισε τη συζήτηση της υποθέσεως με την ανάγνωση της παραπεμπτικής αποφάσεως, η οποία αποτελεί και την εισήγηση

του Τμήματος. Ακολούθως, το δικαστήριο άκουσε τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, ο

ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της υπό κρίση αιτήσεως.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε

αίθουσα του Δικαστηρίου κ α ι,

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (6805484, 6805485 διπλότυπα δικαστικών

εισπράξεων

και 2806964, 789576 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η ακύρωση της 1/1991 αποφάσεως του Ανωτάτου Συμβουλίου της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.) του άρθρου 44 παρ. 2 του ν. 1481/1984, με την οποία απορρίφθηκε αίτημα ευμενέστερης κρίσεως του αιτούντος και επικυρώθηκε η 2/1990 απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου της ΕΛ.ΑΣ. Με την απόφαση αυτή ο αιτών είχε κριθεί, κατά

την έκτακτη κρίση του έτους 1984 στο βαθμό του αστυνομικού διευθυντή ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του. Ζητείται επίσης η ακύρωση του από 30-3-1990 Π.Δ/τος (φ. 55/4-4-1990, τ. Γ), με το οποίο ο αιτών προήχθη σε ταξίαρχο και αποστρατεύθηκε.

3. Επειδή, η υπόθεση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου λόγω της σημασίας της με την 2357/1994 απόφαση της επιταμελούς συνθέσεως του Γ Τμήματος.

4. Επειδή, με την διάταξη του άρθρου 1 παρ.

1 του ν. 1590/1986 (ΦΕΚ Α 46) ορίσθηκαν τα εξής : "Το άρθρο 11 του ν. 1481/1984

(ΦΕΚ Α 152) αντικαθίσταται ως εξής : 1. Με προεδρικά διατάγματα εκδιδόμενα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης μπορεί, και κατά

τροποποίηση των ισχυουσών διατάξεων, α) να ορίζονται θέματα σχετικά με την οργάνωση, την λειτουργία, την έδρα, τις αρμοδιότητες και την αντιστοιχία των

υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης, β) να αναδιαρθρώνονται, να

συγχωνεύονται ή να καταργούνται υφιστάμενες υπηρεσίες και να συνιστώνται νέες,

γ) να αυξάνονται ή να μειώνονται οι οργανικές θέσεις όλων των κατηγοριών προσωπικού της πιο πάνω Γενικής Γραμματείας ή να συνιστώνται νέες κατηγορίες

και θέσεις, δ) να συνιστώνται θέσεις και ενδιάμεσοι βαθμοί στην υφιστάμενη βαθμολογική κλίμακα του αστυνομικού προσωπικού και να ρυθμίζονται τα θέματα άσκησης αρμοδιότητας, αντιστοιχίας, ιεραρχίας, χρόνου υπηρεσίας και μισθού προς

τους στρατιωτικούς του στρατού ξηράς, προσόντων, διαδικασίας επιλογής, τοποθετήσεων, μεταθέσεων, κρίσεων, προαγωγών, ορίου ηλικίας για προαγωγές, αποστρατείες, ανάκλησης ανωτάτων αξιωματικών στην ενεργό υπηρεσία και κάθε άλλο

συναφές προς τους βαθμούς αυτούς θέμα, ε) να καταργούνται θέσεις και ενδιάμεσοι

βαθμοί στην υφιστάμενη βαθμολογική κλίμακα του αστυνομικού προσωπικού και να

ρυθμίζεται κάθε συναφές προς την κατάργηση θέμα, στ) να ρυθμίζονται θέματα άσκησης αρμοδιότητας, αντιστοιχίας, ιεραρχίας και μισθού προς τους στρατιωτικούς του στρατού ξηράς, προσόντων, διαδικασίας επιλογής, τοποθετήσεων,

εντοπιότητας, μεταθέσεων, κρίσεων, προαγωγών, ορίου ηλικίας, αποστρατείας και

κάθε άλλο θέμα σχετικό με την υπηρεσιακή κατάσταση του αστυνομικού προσωπικού,

ζ) να ιδρύονται νέες, να καταργούνται ή να αναδιαρθρώνονται υφιστάμενες σχολές

εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης του προσωπικού, να καθορίζονται τα σχετικά με τη

λειτουργία τους, τα προσόντα και τη διαδικασία επιλογής των εκπαιδευτών και των

εκπαιδευομένων θέματα, τα θέματα της κάλυψης των σχετικών δαπανών και αποζημιώσεων και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια, η) να μεταβάλλονται τα τυπικά

ή ουσιαστικά προσόντα για την πρόσληψη αστυνομικού προσωπικού ή την εισαγωγή

του σε αστυνομικές σχολές, θ) να ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις τοποθετήσεων, μεταθέσεων, αποσπάσεων, αδειών, αποζημιώσεων του αστυνομικού προσωπικού ή να ρυθμίζονται θέματα συγκρότησης, σύνθεσης και λειτουργίας των συμβουλίων κρίσεων, προαγωγών, των πειθαρχικών συμβουλίων και των άλλων συλλογικών διοικητικών οργάνων κεντρικών και περιφερειακών της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης". Κατ' επίκληση της παραπάνω εξουσιοδοτικής διατάξεως εκδόθηκε το Π.Δ/γμα 499/1989 (Α 211) στο άρθρο μόνο του οποίου ορίζεται ότι : "1. Οι ανώτατοι και ανώτεροι αξιωματικοί γενικών καθηκόντων της ελληνικής αστυνομίας κρίνονται έκτακτα για το έτος 1989 και ανεξάρτητα αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις του άρθρου 10 του ν. 671/1977 (Α 236). Οι ταξίαρχοι, οι Αστυνομικοί Διευθυντές και οι Αστυνομικοί Υποδιευθυντές κρίνονται και προάγονται, ανεξάρτητα από το χρόνο παραμονής στο βαθμό τους. 3. Τα Συμβούλια κρίσεων βάσει των πρακτικών των συνεδριάσεων αυτών συντάσσουν πίνακες. . . .". Το ανωτέρω Π.Δ/γμα στηρίζεται στη νομοθετική εξουσιοδότηση του εδαφίου δ της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 1484/1984 (Α 152), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 1590/1986 (Α 49), κατά την οποία, με προεδρικά διατάγματα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών της Δημοσίας Τάξεως, μπορεί και κατά τροποποίηση των ισχυουσών διατάξεων να ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, τα θέματα κρίσεων, προαγωγών, ορίου ηλικίας για προαγωγές, αποστρατείες, ανάκλησης ανωτάτων αξιωματικών στην ενεργό υπηρεσία και κάθε άλλο συναφές προς τους βαθμούς αυτούς θέμα.

5. Επειδή στο άρθρο 26 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζεται ότι η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Περαιτέρω στην παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος ορίζεται ότι επιτρέπεται, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου υπουργού η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση του νόμου και μέσα στα όριά της. Κατά την έννοια των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων, η νομοθετική εξουσιοδότηση, για να είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη, υπό την έννοια ότι πρέπει να προσδιορίζει καθ' ύλην το αντικείμενό της, ήτοι να μην είναι γενική και αόριστος, ασχέτως αν είναι ευρεία ή στενή, ασχέτως, δηλαδή αν είναι μεγαλύτερος ή μικρότερος ο αριθμός των περιπτώσεων τις οποίες η Διοίκηση μπορεί να ρυθμίσει, βάσει της συγκεκριμένης νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως, κανονιστικώς. Η ευρύτητα της εξουσιοδοτήσεως, εφόσον το περιεχόμενό της είναι ορισμένο, δεν επηρεάζει το κύρος της από συνταγματική άποψη. Εξάλλου ο δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως, όπως γενικότερα ο έλεγχος της συνταγματικότητας του νόμου, γίνεται ενόψει των περιστατικών της υποθέσεως, λόγω του χαρακτήρα του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων ως παρεμπόμπουτος (άρθ. 93 παρ. 4 του Συντάγματος) και επομένως αναφέρεται στη διάταξη του νόμου που αποτελεί τη συγκεκριμένη εξουσιοδότηση επί της οποίας στηρίζεται η συγκεκριμένη κανονιστική ρύθμιση συνεπώς η μνημονευομένη

εξουσιοδοτική διάταξη του εδαφίου δ της παρ. 1 του ν. 1590/1986, που παρέχει τη δυνατότητα στη Διοίκηση να ρυθμίσει με Π.Δ/γμα τα θέματα των κρίσεων και προαγωγών των ανωτέρω και ανωτάτων αξιωματικών της ελληνικής αστυνομίας και κατά τροποποίηση των ισχυουσών διατάξεων είναι ειδική και ορισμένη, με την έννοια που έχει πιο πάνω εκτεθεί εφόσον καθορίζονται στην εξουσιοδότηση συγκεκριμένως τα θέματα που μπορούν να ρυθμισθούν κανονιστικώς "και κατά τροποποίηση των ισχυουσών διατάξεων". Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Ι. Τζεβελεκάκης, Αδ. Φαρμάκης, Αθ. Τσαμπάση, Ι. Μαρή, Μιχ. Βροντάκης, Π.Ν. Φλώρος και Φ. Αρναούτογλου, οι οποίοι υποστήριξαν την άποψη ότι για να είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα (άρθ. 43 παρ. 2 ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 26) η νομοθετική εξουσιοδότηση δεν πρέπει να είναι υπερβολικώς ευρεία και ότι εν προκειμένω κατά τον παρεμπόμποντα έλεγχο του συνταγματικού κύρους της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως έπρεπε να εξετασθεί στο σύνολό της η εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 1 του ν. 1590/1986 και να κριθεί υπερβολικώς ευρεία, και επομένως αντισυνταγματική, καιτ' απαριθμεί μεν κατά τρόπο συγκεκριμένο τα ρυθμιστέα θέματα που αποτελούν αντικείμενο της κανονιστικής ρυθμίσεως, περιλαμβάνει όμως ένα εξαιρετικώς μεγάλο αριθμό θεμάτων που καλύπτει το σύνολο της ρυθμίσεως ενός τομέα της κρατικής δράσεως (οργάνωση, λειτουργία, διάρθρωση, στελέχωση των υπηρεσιών και των συλλογικών οργάνων της Αστυνομίας, υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της), χωρίς να διαγράφει η ίδια ή με παραπομπή σε άλλη διάταξη νόμου τις βασικές αρχές στο πλαίσιο των οποίων οφείλει να κινηθεί η Διοίκηση κατά την κανονιστική ρύθμιση των θεμάτων αυτών. Αντιθέτως μάλιστα, παρέχει και την εξουσία τροποποίησης κειμένων διατάξεων του κοινού νόμου.

6. Επειδή στην ανωτέρω διάταξη του εδαφίου δ της παρ. 1 του ν. 1590/1986 δεν περιέχεται, κατά τη διατύπωσή της, και η δυνατότητα της περιστασιακής, κατά παρέκκλιση των παγίως ισχυόντων, ρύθμισης, για το έτος 1989, με έκτακτη κρίση των ανωτέρω και ανωτάτων αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας. Συνεπώς η προβλεπόμενη στο Π.Δ/γμα 499/1989 έκτακτη μόνο για το έτος 1989 κρίση των ανωτάτων και ανωτέρω αξιωματικών της ελληνικής αστυνομίας, ανεξαρτήτως της συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 10 του ν. 671/1977 (Α 236), βρίσκεται εκτός των ορίων της παρεχόμενης με την ως άνω διάταξη του εδαφίου δ της παρ. 1 του ν. 1590/1986 νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως και είναι για το λόγο αυτό ανίσχυρη. Μειοψήφησαν στη σκέψη αυτή της αποφάσεως ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου Βασ. Μποτόπουλος και οι Σύμβουλοι Χ. Μακρίδης, Κ.Γ. Χαλαζωνίτης, Η. Παπαγεωργίου, Θ. Χατζηπαύλου, Φ. Στεργιόπουλος, Σ. Καραλής, Ε. Γαλανού, Γ. Ανεμογιάννης, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλιάς, Α. Θεοφιλοπούλου και Δ. Πετρούλιας, οι οποίοι υποστήριξαν την άποψη ότι, εφόσον η νομοθετική εξουσιοδότηση ορίζει ότι τα αναφερόμενα εις αυτή θέματα μπορούν να ρυθμισθούν κανονιστικώς από τη Διοίκηση "και κατά τροποποίηση των ισχυουσών διατάξεων", παρέχεται στη Διοίκηση η κανονιστική εξουσία να εισαγάγει ρύθμιση αποκλίνουσα από τις πάγιες διατάξεις ως προς το χρόνο των κρίσεων και προαγωγών των ανωτέρων και ανωτάτων αξιωματικών της ελληνικής αστυνομίας και επομένως η σχετική εν προκειμένω ρύθμιση του άρθρου μόνον του πρ. διατάγματος 499/1989, σύμφωνα με την οποία

η κατηγορία των αναφερόμενων εις αυτήν αξιωματικών κρίνεται εκτάκτως για το έτος 1989, βρίσκεται μέσα στα όρια της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως.

7. Επειδή, το Π.Δ/γμα 499/1989, σύμφωνα με όσα έγιναν κατά πλειοψηφία δεκτά στην προηγούμενη σκέψη βάσει του οποίου συνήλθε το Ανώτερο Συμβούλιο της Ελληνικής Αστυνομίας και έκρινε τον αιτούντα ευδοκίμως τερματίσαντα τη σταδιοδρομία του, είναι ανίσχυρο, γιατί εκδόθηκε εκτός των ορίων της εξουσιοδοτήσεως του άρθρου 11 παρ. 1 του ν. 1481/1984, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 1590/1986, και επομένως οι προσβαλλόμενες πράξεις, που έχουν ως έρεισμα το πιο πάνω π.δ/γμα, πρέπει να ακυρωθούν, κατά το μέρος που προσβάλλονται.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

Ακυρώνει α) την 1/1991 απόφαση του Ανωτάτου Συμβουλίου της Ελληνικής Αστυνομίας, με την οποία επικυρώθηκε η 2/1990 απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου

της ΕΛ.ΑΣ. που έκρινε τον αιτούντα ευδοκίμως τερματίσαντα τη σταδιοδρομία του

και β) το από 30-3-1990 π.δ/γμα, με το οποίο ο αιτών προήχθη σε ταξίαρχο και αποστρατεύθηκε.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου, και

Επιβάλλει στο Δημόσιο την δικαστική δαπάνη του αιτούντος, ανερχομένη σε είκοσι οκτώ χιλιάδες (28.000) δραχμές.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 16 Δεκεμβρίου 1994 Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Β. Μποτόπουλος Κ. Παπακοσμά

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 7ης Απριλίου 1995.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Β. Μποτόπουλος Φρ. Καμπάνης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μποτόπουλος Βασίλειος Κων/νου

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Σαρηβαλάσης Στυλιανός Αθανασίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 1394

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 1997

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ.Κ.

Αριθμός 1394/1997

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 14 Μαΐου 1996 με την εξής σύνθεση: Χ. Φατούρος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δ Τμήματος, Π. Χριστόφορος, Γ.

Ανεμογιάννης, Σύμβουλοι, Σπ. Χρυσικοπούλου, Θ. Αραβάνης, Πάρεδροι.

Γραμματέας η

Α. Κολιοπούλου.

Γ ι α να δικάσει την από 23 Απριλίου 1991 αίτηση :

τ ω ν : 1) Ιωάννη Παναγιώτου Τσαπέ (Σόλωνος 7), 2) Παναγιώτη Ιωάννου Δαμασκόπουλου (Ιάνου 1), 3) Σοφίας Γεωργίου Σωτηρίου (Ευμένους 27), οι οποίοι

δεν παρέστησαν, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 4) Μιχάλη Παύλου Θεοφιλόπουλου (Υψηλάντιου 23), 5)

Χριστόφορου Χρήστου Ρώσση (Πορφύρα 13), 6) Θεώνης Ανδρέα Αγγελακοπούλου (Μ. Κυδωνίων 33), 7) Παρασκευής Νικολάου Γεροντίκου (Μπουμπουλίνας 5), 8) Κλεοπάτρας Καρνεμίδου Γαβριηλίδου (Καΐρη 32), 9) Νίκης Στεφάνου Σεράφη (Σεμέλης

4), 10) Αγγελικής Αθανασίου Καμαρινού (Πυθαγόρα 12), 11) Ελένης συζ.

Κων/νου

Σπύρου (Πυθαγόρα 14), 12) Παναγιώτη Κουβέπα (Ευτέρπης 63), 13) Γεώργιου Κων/νου

Μισιρλή (Ευτέρπης 48), οι οποίοι δεν παρέστησαν, 14) Δημητρίου Θεοδώρου Μπογιατζή (Πλάτωνος 12), ο οποίος δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει

την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 15) Γεωργίου Αποστόλου Γκαράνη (Ευτέρπης 58), 16) Ελευθερίου Σάββα Μανέτα (Αθ. Διάκου 9), οι

οποίοι δεν παρέστησαν, 17) Νικολάου Λυκούργου Ευκλείδη (Ευτέρπης 57), ο οποίος

δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 18) Δημητρίου Σπυρίδωνος Κρομμύδα (Σόλωνος 8),

19) Απόστολου Μιχαήλ Τζωρτζίδη (Καραϊσκάκη 2), οι οποίοι δεν παρέστησαν, 20)

Μαρίας Γεωργίου Νεοφωτίστου (Σόλωνος 7), η οποία δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος

που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 21)

Ελευθερίου Ιωάννη Κονοπισόπουλου (Μουσών 12), 22) Αγγελικής Παναγιώτη Νικηφορίδου (Ευμένους 22), 23) Χρυσούλας Δημητρίου Παπακωνσταντίνου (Χ. Τρικούπη 17), 24) Μηλιάς Παναγιώτη Καλλιμοπούλου (Χ. Τρικούπη 15), 25) Κούλας

Μάστορη-Μιχαηλίδου (Μητρ. Κυδωνίων 66Α), 26) Στάμου Δημητρίου Παπαδημητρίου (Γούναρη 14), οι οποίοι δεν παρέστησαν, 27) Κυριάκου Γεωργίου Δερμάτη

(Μεσολογγίου 5), ο οποίος δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την

αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 28) Αθανασίου Παντελή Παντελίδη (Πηλίου και Δημοκρατίας), 29) Νικολάου Κων/νου Ιώσηπου (Χ. Τρικούπη 39), 30) Αναστασίας Γεωργίου Δημοπούλου (Πλάτωνος 58), 31) Ανδρέα Ιωάννη Ζαφειρόπουλου (Μαγνησίας 37), 32) Αθανασίου Γεωργίου Λιακοπούλου (Σόλωνος 17), 33) Ευφροσύνης Λεάνδρου Στρατηγοπούλου (Σκουφά 10), 34) Σπυρίδωνος Σωτηρίου Διαμαντοπούλου (Σκουφά 10), 35) Ιωάννη Σταύρου Μποροβίλια (Μουσών 48), 36) Θεοδώρου Αντωνίου Δημητρόπουλου (Ηροδότου 9), 37) Ιωάννη Σεραφείμ Πλαστήρα (Δημοκρατίας 109), 38) Μιχαήλ Εμμανουήλ Ριτσατάκη (Κοραή 7), 39) Σόνιας Μεθενίτου (Μαγνησίας 124), 40) Εντελ Εβαλτ Μποροβίλια (Μουσών 48), 41) Γεωργίου Ευσταθίου Παντισίδη (Ευτέρπης 46-48), οι οποίοι δεν παρέστησαν, 42) Αθανασίου Δημητρίου Σταγιανού (Σωκράτους 10), 43) Ιωάννη Γεωργίου Ζωντανού (Μενεξένους 1), οι οποίοι δεν παρέστησαν, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 44) Χαραλάμπους Ευσταθίου Παντισίδη (Χείλωνος 3), 45) Τερψιθέας Σταύρου Τσουκανιά (Δημοκρατίας 48), 46) Λουκά Αγγέλου Παπαγγελή (Περιάνδρου 3), οι οποίοι δεν παρέστησαν ΌαχθαΙωάννη Αριστομένη Παρασκευόπουλου (Χ. Τρικούπη 27), ο οποίος δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο, 48) Αγοράς Ζολά Σαραμάντου (Μετεώρων 12), 49) Δημητρίου Ιωάννη Τσαούση (Σωκράτους 10), 50) Μαρίας Νικολάου Κουλουμάση (Σεμέλης 1), 51) Δήμητρας Γεωργίου Σπανού (Μετεώρων 2), 52) Αγγελικής Δημητρίου Χλωρού (Καΐρη 50), 53) Νικολάου Πασπαράκη (Μ. Κυδωνιών 28), 54) Χαράλαμπου Αποστόλου Κωστίδη (Αριστοφάνους 14), 55) Βασίλη Μιχάλη Εηροπαΐδη (Καλυψούς 3), 56) Γεώργιου Αθανασίου Σκαπετοράκη (Δημοκρατίας 93), 57) Γεωργίου Δημητρίου Χρυσανθακοπούλου (Πηλίου και Δημοκρατίας), 58) Θεανώς Γεωργίου Χρυσανθακοπούλου (Πηλίου και Δημοκρατίας), 59) Αθηνάς Ανδρέα Κουτρή (Δημοκρατίας 42), όλων κατοίκων Διονύσου Αττικής, οι οποίοι δεν παρέστησαν, κ α τ ά των: 1) Υπουργού Εσωτερικών, ο οποίος παρέστη με τον Ηλ. Δροσογιάννη, Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και 2) Κοινότητας Διονύσου Αττικής, η οποία δεν παρέστη, κ α ι κατά της παρεμβαίνουσας Παναγιώτας συζ. Ηλία Λάβδα, κατοίκου Διονύσου Αττικής (Μαγνησίας 65), η οποία δεν παρέστη. Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν οι: 1) 63302/25.2.1991 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και 2) 236/27.11.1990 απόφαση του Προέδρου της Κοινότητας Διονύσου Αττικής και 3) 28/1990 και 94/1990 αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου Διονύσου Αττικής. Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου Θ. Αραβάνη. Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της υπό κρίση αιτήσεως. Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, σε αίθουσα του Δικαστηρίου, κ α ι Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο 1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχουν καταβληθή τα νόμιμα τέλη (6824595-6/1991 διπλότυπα της ΔΟΥ Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολο (1273192, 1689765/1991 ειδικά έντυπα παραβόλου). 2. Επειδή, με την 28/4.5.1990 πράξη του Κοινοτικού Συμβουλίου της

Κοινότητας Διονύσου Αττικής, η οποία επανελήφθη ορθώς και συνεπληρώθη με την 94/26.11.1990 πράξη του αυτού οργάνου, απεφασίσθη η χορήγηση αδειας ιδρύσεως καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος (αναψυκτηρίου) στην Παναγιώτα Λάβδα, σε ακίνητο επί της Λεωφόρου Διονύσου και Βακχών 2, στον Διόνυσο. Ακολούθως, με την 236/9.5.1990 απόφαση του Προέδρου της Κοινότητας Διονύσου, η οποία επανελήφθη ορθώς και συνεπληρώθη με ταυτάριθμη, από 27.11.1990, πράξη του, χορηγήθηκε στην προμνησθείσα Παναγιώτα Λάβδα άδεια ιδρύσεως του αναψυκτηρίου. Κατόπιν σχετικής, από 29.11.1990, προσφυγής κατοίκων της Κοινότητας Διονύσου, ο Νομάρχης Ανατολικής Αττικής, με την 35201/ /33744/18.12.1990 απόφασή του, ορθώς ερμηνευομένη, ακύρωσε την ανωτέρω 94/1990 πράξη του Κοινοτικού Συμβουλίου Διονύσου, για τον λόγο ότι στην περιοχή απαγορευόταν πάσα χρήση πλην κατοικίας. Κατά της νομαρχιακής αποφάσεως η Παναγιώτα Λάβδα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Εσωτερικών, ο οποίος, με την 63302/25.9.1991 πράξη του, η οποία υπογράφεται (Ε.Υ.) από τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, έκανε δεκτή την προσφυγή και ακύρωσε την προμνησθείσα νομαρχιακή απόφαση. Ηδη, με την κρινόμενη αίτηση, οι αιτούντες, φερόμενοι ως κάτοικοι της Κοινότητας Διονύσου, ζητούν, καθ' ερμηνείαν του δικηγόρου, την ακύρωση των πράξεων 1) 94/1990 του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Διονύσου, 2) 236/27.11.1990 του Προέδρου της αυτής Κοινότητας και 3) 63302/25.2.1991 του Υπουργού Εσωτερικών. 3. Επειδή, στην δίκη παρεμβαίνει η δικαιούχος της επίμαχης αδειας ιδρύσεως αναψυκτηρίου Παναγιώτα Λάβδα. Η παρέμβαση όμως αυτή θα πρέπει να απορριφθή ως απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 27 του Π.Δ. 18/89 (Α 8), δεδομένου ότι ο υπογράφων το δικόγραφο αυτής δικηγόρος δεν νομιμοποιήθηκε κατά ένα από τους νομίμους τρόπους. 4. Επειδή, εκ των αιτούντων νομιμοποίησαν τον υπογράφοντα την αίτηση δικηγόρο, διά της προσκομιδής σχετικού συμβολαιογραφικού πληρεξουσίου, μόνον οι Ιωάννης Τσαπές (1ος), Παναγιώτης Δαμασκόπουλος (2ος), Σοφία Σωτηρίου (3η), Δημήτριος Μπογιατζής (14ος), Νικόλαος Ευκλείδης (17ος), Μαρία Νεοφωτίστου (20ή), Κυριάκος Δερμάτης (27ος), Αθανάσιος Σταγιανός (42ος), Ιωάννης Ζωντανός (43ος) και Ιωάννης Παρασκευόπουλος (47ος). Επομένως, η κρινόμενη αίτηση είναι εξεταστέα μόνον ως προς τους αιτούντες αυτούς, ενώ ως προς τους λοιπούς, οι οποίοι δεν νομιμοποίησαν τον υπογράφοντα δικηγόρο κατά ένα από τους νόμιμους τρόπους, η αίτηση θα πρέπει να απορριφθή ως απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 27 του Π.Δ. 18/89. 5. Επειδή, με το Π.Δ. 552/89 (Α 232) μεταβιβάσθηκε στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως (ΟΤΑ) η αρμοδιότητα χορηγήσεως των αδειών ιδρύσεως των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος του άρθρου 1 παρ. 1 του Π.Δ. 180/79 (Α 46), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο μόνο παρ. 1 του Π.Δ. 231/89 (Α 109). Η εξουσιοδοτική όμως διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 1416/84 (Α 18),

βάσει

της οποίας εκδόθηκε το Π.Δ. 552/89, αντίκειται, ως μη ειδική, στο άρθρο 43 παρ.

2 του Συντάγματος και συνεπώς ακύρως εχώρησε, με το ανωτέρω διάταγμα, η μεταβίβαση της σχετικής αρμοδιότητας στους ΟΤΑ (ΣΕ 2309/92, Ολομ.).

6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, η χορήγηση της επίδικης αδειας ιδρύσεως αναψυκτηρίου έγινε κατ' επίκλησιν των διατάξεων του ανισχύρου, όπως

προεκτάθηκε, Π. Δ/τος 552/89. Επομένως, για τον λόγο αυτόν που ερευνάται αυτεπαγγέλτως (ΣΕ 2335/95), οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι μη νόμιμες και ακυρώτεες (πρβλ. ΣΕ 2972/93). Εξάλλου, κατά το άρθρο 28 παρ. 10 του ν. 2130/93

(Α 62), "Οι άδειες ίδρυσης που χορηγήθηκαν με βάση τις διατάξεις του π.δ. 552/1989 . . . και της (περί παροχής σχετικών οδηγιών) 1010/3/96-γ/1.11.89 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης (ΦΕΚ 838 Β), θεωρούνται από της εκδόσεώς τους νόμιμες εκτός αν χορηγήθηκαν κατά παράβαση των

τότε υφιστάμενων διατάξεων". Η διάταξη όμως αυτή, δεν καταλαμβάνει, κατά την

έννοιά της, και τις εκδοθείσες, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Π.Δ. 552/89 πράξεις χορηγήσεως αδειών ιδρύσεως, που είχαν προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως

πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, όπως είναι οι προσβαλλόμενες με την

κρινομένην αίτηση (κατάθεση: 8.5.1991). Υπό την αντίθετη εκδοχή, η διάταξη αυτή

θα ήταν αντισυνταγματική, διότι θα επέφερε εμμέσως κατάργηση του συνταγματικώς

κατοχυρωμένου ενδίκου μέσου της αιτήσεως ακυρώσεως (άρθρ. 95 του Συντάγματος),

αφού θα κύρωνε μη νόμιμες ατομικές πράξεις προσβληθείσες ήδη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΕ 2162, 2972/93, 183, 2335/95 κ.α.). Δεν ασκεί συνεπώς εν προκειμένω επιρροή η διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 28 του ν. 2130/93.

7. Επειδή, συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, παρέλκει δε ως αλυσιτελής η έρευνα των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Ακυρώνει 1) την 94/26.11.1990 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Διονύσου, 2) την 236/27.11.1990 απόφαση του Προέδρου της ως άνω Κοινότητας και 3) την 63302/25.2.1991 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Διατάσσει την επιστροφή, στους αιτούντες, του αναλογούντος τμήματος του παραβόλου.

Επιβάλλει στο Δημόσιο, στην Κοινότητα Διονύσου και στην παρεμβαίνουσα, συμμετρως, δέκα τέσσερις χιλιάδες (14.000) δραχμές ως δικαστική δαπάνη των αιτούντων.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 3 Οκτωβρίου 1996

Ο Πρόεδρος του Δ Τμήματος Η Γραμματέας

Χ. Φατούρος Α. Κολιοπούλου

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 1ης Απριλίου 1997.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματέας

Χ. Γεραρής Α. Κολιοπούλου

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελεείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δυνάμεως να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα
.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Ο Γραμματέας του Δ Τμήματος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Φατούρος Χρήστος Φωτίου

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Αραβάνης Θεόδωρος Αποστόλου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 2987

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 1994

ΚΕΙΜΕΝΟ

Π.Ν.

Αριθμός 2987/1994

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 4 Οκτωβρίου 1994 με την εξής σύνθεση : Χρ. Φατούρος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δ Τμήματος, Χρ. Γεραρής, Π.

Χριστόφορος, Μ. Βροντάκης, Γ. Ανεμογιάννης, Σύμβουλοι, Στ. Χαραλάμπους, Κ. Ευστρατίου, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής, Γραμματέας του Δ Τμήματος. Γ ι α να δικάσει την από 29 Δεκεμβρίου 1987 αίτηση :

τ ο υ Σωματείου με την επωνυμία "Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Επαγγελματικών Τουριστικών Λεωφορείων Ελλάδος", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Βουλής αρ. 35, το

οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Μιχ. Καραμανλή (Α.Μ. 684), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά του Υπουργού Εργασίας, ο οποίος παρέστη με τον Βλ. Βούκαλη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

κ α ι κατά του παρεμβαίνοντος Εργασιακού Σωματείου με την επωνυμία "Ενωση Οδηγών Τουριστικών Λεωφορείων Αττικής", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός

3ης Σεπτεμβρίου αρ. 48 β, το οποίου παρέστη με τον δικηγόρο Π. Παναγόπουλο (Α.Μ. 10431), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή το αιτούν Σωματείο επιδιώκει να ακυρωθεί η 1869/1987 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Μ. Βροντάκη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος Σωματείου, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε

να γίνει δεκτή η αίτηση, τον πληρεξούσιο του παρεμβαίνοντος Σωματείου και τον

αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου κ α ι,

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν ό μ ο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχουν καταβληθή τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (2533259 και 2533260/1987 διπλότυπα εισπράξεως

του

Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών, 2533261/87 γραμμάτια παραβόλου).

2. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η ακύρωση της αποφάσεως 1869/19-10-1987 του Υπουργού Εργασίας με τον τίτλο "Επαναπρόσληψη οδηγών τουριστικών λεωφορείων" (ΦΕΚ 582 Β), η οποία ώρισεν ότι οι επιχειρήσεις τουριστικών λεωφορείων που απασχολούν οδηγούς για την τουριστική περίοδο υποχρεούνται να επαναπροσλάβουν τους ίδιους οδηγούς κατά την επόμενη τουριστική

περίοδο, συνάμα δε διέλαβεν ότι η απόφαση αυτή "θα επικυρωθεί με νομοθετική διάταξη". Μετά την κατάθεση της αιτήσεως ακυρώσεως, η προσβαλλόμενη υπουργική

απόφαση κυρώθηκε αναδρομικώς, από τον χρόνο της εκδόσεώς της, με το άρθρο 38

του Ν. 1836/1989 (ΦΕΚ 79 Α).

3. Επειδή επί της αιτήσεως αυτής εξεδόθη η απόφαση 3023/1989 του Δ Τμήματος υπό επταμελή σύνθεση, δια της οποίας παρεπέμφθη προς επίλυση, λόγω μείζονος σπουδαιότητας, στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, το εκτιθέμενο σ' αυτήν ζήτημα. Δια της ακολούθως δ' εκδοθείσης αποφάσεως 3597/1991

της Ολομελείας, επελύθη, κατά τα διαλαμβανόμενα σ' αυτήν, το παραπεμφθέν ζήτημα

και παρεπέμφθη η υπόθεση, προς περαιτέρω εκδίκαση, στο Δ Τμήμα του Συμβουλίου

της Επικρατείας.

4. Επειδή παρεμβαίνει παραδεκτικώς, το πρώτον μετά την ως άνω παραπομπή της υποθέσεως στο Δ Τμήμα, προς διατήρηση της ισχύος της προσβαλλομένης πράξεως, η Ένωση Οδηγών Τουριστικών Λεωφορείων Αττικής.

5. Επειδή, όπως εκρίθη και δια της αποφάσεως 3597/1991 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι διατάξεις των άρθρων 43 παρ. 2 και 44 παρ. 1

του Συντάγματος, προβλέπουν αντιστοίχως την δυνατότητα εκδόσεως κανονιστικών

διοικητικών πράξεων θεσπιζουσών πρωτεύοντες κανόνες δικαίου βάσει υφισταμένης

ειδικής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως και την δυνατότητα εκδόσεως πράξεων νομοθετικού περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας, μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικώς επειγούσης και απροβλέπτου ανάγκης. Από τις διατάξεις αυτές, συνδυαζόμενες προς τις διατάξεις

του άρθρου 26 του Συντάγματος που θεσπίζει την αρχή της διακρίσεως των εξουσιών

και του άρθρου 95 παρ. 1 αυτού που κατοχυρώνει την αρχή της νομιμότητος της διοικητικής δράσεως, καθώς και προς τις διατάξεις των άρθρων 73 και επ. τούτου

που καθορίζουν τη νομοθετική λειτουργία της Βουλής, συνάγεται ότι η Βουλή, ως

παράγων της νομοθετικής λειτουργίας, ψηφίζει νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων κατά

την διαδικασία των άρθρων 73 και επ. του Συντάγματος, δύναται δε να παρέχεται

δι' αυτών εκ των προτέρων ειδική εξουσιοδότηση στα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας για τη θέση πρωτευόντων κανόνων δικαίου κατά τους όρους του άρθρου 43

παρ. 2 του Συντάγματος. Εξ άλλου, υπό του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος ρυθμίζεται η περίπτωση της θέσεως τέτοιων κανόνων δικαίου σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικώς επειγούσης και απροβλέπτου ανάγκης. Εκ τούτων παρέπεται

ότι ερρυθμίσθησαν από το Σύνταγμα ειδικώς και εξαντλητικώς οι περιπτώσεις θέσεως πρωτευόντων κανόνων δικαίου από τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας.

Η

ρύθμιση δε αυτή είναι επιτακτική, με συνέπεια ότι κανών δικαίου που τίθεται υπό

οργάνου της εκτελεστικής εξουσίας κατά παράβαση των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων, είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρος, και δεν μπορεί, υπό τη μορφή του αυτή, να ισχυροποιηθεί ούτε δι' αναδρομικής κυρώσεώς του δια νόμου. Διότι η νομοθετική εξουσία και ειδικώτερον η Βουλή, έχει μεν τη δυνατότητα να θέτει αναδρομικούς κανόνες δικαίου επί αντικειμένων για τα οποία δεν αποκλείεται από

το Σύνταγμα η αναδρομική ρύθμιση, η εξουσία της όμως αυτή δεν είναι δυνατόν να

εξιχθή μέχρις αναδρομικής εκ των υστέρων νομιμοποίησεως κανόνων δικαίου που έχουν τεθή κατά προφανή παράβαση των ανωτέρω διατάξεων του Συντάγματος, καθ'

ότι μία τέτοια ενέργεια της Βουλής οδηγεί ευθέως σε καταστρατήγηση των απαγορευτικών τούτων διατάξεων του Συντάγματος. Συνεπώς νόμος, ο οποίος κυρώνει

αναδρομικώς υπουργική απόφαση η οποία εξεδόθη άνευ νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως

ή καθ' υπέρβαση αυτής, είναι ανίσχυρος κατά το μέρος που ισχυροποιεί αναδρομικώς τον κατ' αυτόν τον τρόπο τεθέντα, κατά παράβαση του Συντάγματος, ως

άνω κανόνα δικαίου, μη θιγομένης πάντως της ισχύος του δια το μέλλον. Η δε υπουργική αυτή απόφαση δεν αποκτά, δια της κατά τ' ανωτέρω

αντισυνταγματικής

κυρώσεώς της, ισχύ τυπικού νόμου και εξακολουθεί να υπόκειται, όπως κάθε διοικητική πράξη, στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας.

6. Επειδή η κυρώσασα την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση διάταξη του άρθρου 38 του Ν. 1836/1989 (ΦΕΚ 79 Α), εν όψει των εκτεθέντων στην προηγούμενη

σκέψη, ως διάταξη τυπικού νόμου κυρωτική κανονιστικής πράξεως, υπό την πρόδηλη

νομοθετική αντίληψη ότι η κυρούμενη απόφαση δεν εύρισκε νόμιμο έρεισμα σε προηγούμενη εξουσιοδοτική διάταξη νόμου, είναι ανίσχυρη, καθ' όσον ανατρέχει

στο παρελθόν, ισχύουσα μόνον για το μέλλον, και επομένως η, κυρωθείσα δι' αυτής, προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, διατηρεί την τυπική ισχύ της ως κανονιστικής διοικητικής πράξεως και εξακολουθεί να υπόκειται στον ακυρωτικό

έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας. Εξ άλλου, μετά τον επακολουθήσαντα Ν.

1836/1989, η διάταξη του άρθρου 38 του οποίου εθέσπισε για το μέλλον κανόνα δικαίου με τυπική ισχύ νόμον ομοίου περιεχομένου προς την κυρωθείσα δι' αυτής

προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, η τελευταία αυτή απόφαση αντικατασταθείσα δια

της ως άνω διατάξεως νόμου, έπαυσεν εφεξής ισχύουσα. Ως εκ τούτου, η δια της

κρινομένης αιτήσεως ανοιγείσα δίκη πρέπει να κηρυχθή κατηργημένη, συμφώνως προς

το άρθρο 32 παρ. 2 του Π.Δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8 Α), εφ' όσον δεν προβάλλεται υπό των

αιτούντων ιδιαίτερο έννομο συμφέρον προς συνέχισή της (βλ. ΣΕ 1854, 1858/1992).

Δ ι ά τ α ύ τ α

Κηρύσσει την δίκη κατηργημένη και

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 6 Οκτωβρίου 1994

Ο Πρόεδρος του Δ Τμήματος Ο Γραμματέας του Δ Τμήματος

Χρ. Φατούρος Μ. Καλαντζής

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 18ης Οκτωβρίου 1994.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματέας

Τ. Κούνδουρος Κ. Τζεδάκη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Φατούρος Χρήστος Φωτίου

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βροντάκης Μιχαήλ Εμμανουήλ